ԺԲ. ՏԱՐԻ ՅՅՕՕ (Ն. Տ.) 25 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1895 — 13 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1895 — 7 ՃԷՄԱԶԻԼ ԷՎՎԷԼ 1313 — ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՈՐԾԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ Գալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه اداره‌سى آره‌وك غزه‌ته‌ده غلطه‌ده

Direction du journal AREVELK Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դրամական արժէք	150
» » Վեցամսեայ » »	75
» » Եռամսեայ » »	40
Օտար երկիրներէ Տարեկան Ժրանմ	36
» » Վեցամսեայ »	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր. Տարեկան Օսմ. Ոսկի	2
Գաւառաց թղթատարի ծախքը միօրինակ	Դրաւ 50

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն հետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues AUX BUREAUX DU JOURNAL

ՀՈԳԵՒՈՐ ՀՈՎԻՒՆԵՐԸ

Տ. Յովսէփ Ծ. Վ. Ա.յվազեան, Խառն Ժողովին որոշմամբ, կարգուեցաւ պատրիարքական փոխանորդ Տրապիզոնի, պահելով հանդերձ Պանորմայի ու Պալըքէսիրի պատրիարքական փոխանորդութեան պաշտօնը։ Ղալաթիոյ նախկին քարոզիչը ներկայացունելու պէտք չունինք. ուր որ Ազգ. Վարչութիւնն հրաւիրած է զինքը պաշտօնավարելու, սիրայօժար փութացած է երթալ։ Սովորաբար, իրեն վիճակուած բաժինը եղած է այն թեմերէն մէկը ուր առաջնորդ չիկայ և հոգեւոր հովուի մը պէտքը զգալի է. ժողովները կազմակերպելու, առաջնորդի ընտրութիւն կատարել տալու, եկեղեցական, դպրոցական և ուրիշ ընթացիկ գործեր կարգադրելու համար. այսպէս յաջորդաբար այցելեց Վան, Իզմիր, Պանորմա, Պրուսա, ուր Ճնայ Պատրիարքարանի հրահանգին համաձայն, Այլ անգամ ալ, երբ Ս. Պատրիարք Հայրն իր ներկայութեան կոչելով զինքը, հաղորդեց խառն ժողովին որոշումը, Տ. Յովսէփ վարդապետ ընդունեց իրեն յանձնուած պաշտօնը և կը պատրաստուի մօտ օրէն ուղեւորիլ ի Տրապիզոն, որուն առաջնորդական թեմը թափուր կը մնայ Տ. Եղիշէ վարդապետի մահէն ի վեր։

Նոյն պատրաստականութիւնն յայտնած էին նաեւ այն ուժգ վարդապետները որոնք քանի մը ամիս առաջ կարգուեցան առաջնորդական տեղապահ Պիթլիսի, Շապին-Գարահիսարի, Ամասիա-Մարզուանի, Թոքատի, Պայբուրտի, Երզնկայի, Զէյթունագի և Բարբարի։ Այդ նորընծաներ հոգեւոր հովիւներն ալ, որոնց մէկ մասը մայրաքաղաք կը գտնուին իբրեւ քարոզիչ և մէկ մասը գաւառները, անուշադ պիտի փութան հետեւիլ Այվազեան վարդապետի օրինակին։ Առնչուած մէկը, Տ. Յակոբ Վ. Շահպազեան՝ սեպտեմբերի վերջերը հասեր է արդէն իրեն սահմանուած թեմը, Պիթլիս, որ կը մնար առանց հոգեւոր հովուի։ Տեղւոյն քահանաները և ամէն դասակարգի ազգայիններ ընդ առաջ փութացեր են. յաջորդ օրերը պաշտօնական այցելութիւններէ և ընդունելութիւններէ ետք, այցելութիւն քաղաքին ազգ. վարչականներուն զոր իբրեւ նախակրթարան միացուներու խորհուրդ կայ, բաց ի մէկէն որ կեդրոնական պիտի վերածուի։ Այս խորհուրդը լաւ ընդունելութիւն գտեր է, վասն զի կ'երեւայ թէ կրթական գործն ալ նոր զարկ մը ստանալու պէտք ունէր այնտեղ։ Բայց մեզի համար, մանաւանդ պատ ուշադրաւ է Պիթլիսի հայ երիտասարդներուն տրամադրութիւնը՝ կիրակնօրեայ դասախօսութիւն մը հաստատելու համար իրենց ընթերցարանին մէջ։ Երէկ, խօսելով չափահասներու յաւուրակ ձրի դասախօսութիւններուն օգտակարութեանը վրայ, օրինակ կը բերէինք Նիկոմիդիոյ գիշերային դպրոցը. այսօր, նոյն լուրը կը հասնի Պիթլիսէն։ Բայց չէ թէ դասախօսութիւնը գիշերային ըլլայ կամ կիրակնօրեայ։ ամէն քաղաք իր դիւրութիւններուն համեմատ կընայ կարգադրել։ Եւ տեղն է յարելու թէ այս դրութեան կիրառութիւնը նոյնքան օգտակար կըլլայ գիւղական կեդրոններու մէջ որքան քաղաքները։ Ինչ աղէտ սեսարան է համախմբուած տեսնել երկրագործը, հովիւը, այգեպանը, արհեստաւորը, վաճառականն դէմ՝ կամ թոնիրին շուրջը, ուր գիրքն վարժապետը կը սորվեցունէ անոնց կարդալ-գրել։ կամ կիրակի օրերը, դաշտային աշխատութիւններէ զերծ, իրենց յոգնած մարմնոն կազդուրում փնտռելու, ասեն, կազդուրում կը փնտռեն, իրենց միտքին, քիչ մը բան ալ իրենք սորվելու համար։

Ոչ նուազ գոհացուցիչ լուր մը կը հասնի Պիթլիսէն. քահանայի մը յորդորանքով, հայ տիկիններ կազմեր են կրթական ընկերութիւն մը՝ աղջկանց վարժարան մը բանալու համար որուն համար վարժուհի մը ուզած են։ Ազգանուէր Հայուհեայ ընկերութեան երկարաւոր անգործութիւնը, հակառակ այսքան ասեն գրուածներուն ու կրկնուածներուն, եթէ երբեք կրնար օգուտ մը արտադրել, այն ալ սա եղած ըլլալու է որ դաւառացի մայրերը՝ իրենք կը փորձեն գլուխ կենալ իրենց մատաղ աղջիկներուն դաստիարակութեան գործին։ Փափագելի էր որ այս օրինակն իր հետեւողները ունենար ուրիշ տեղեր ալ։

Առաջնորդական միւս եօթը տեղապահներն երբ երթան իրենց թեմերը, իրարանցիրը ուղղակի իր հոգեւոր իրաւասութեան պատկանող գործերը կարգադրելով մէկեզ—ժողովներու վիճակագրութիւն ուսյն—առիթ և ժամանակ պիտի ունենան, նաեւ զգաստիլ կրթական հոգերով. անոնց մեկնումը օգտակար է նաեւ այս տեսակէտով։ Պիթլիսի մէջ տեղացի քահանայ մը նախանձեռնարկ եղեր է Հայուհեայ կրթական ընկերութիւն մը կազմելու. կեդրոնէն գայող վարդապետի մը ներկայութիւնը ու յորդորները աւելի մղում պիտի տան այս տեսակ բարենպատակ խորհուրդներու, կամ ծնունդ պիտի տան՝ ուր որ չիկայ։ Ե.

ՈՒՂԵՒՈՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ

Ե.

Այս վանքը կը կոչուի Մակաբայեցւոց կամ Թադէոս Առաքելոյ վանք։ Կարգ մը ձեռագիր յիշատակարանք կ'անուանեն Վանք Աթոռ՝ յանուն Աթոռ քաղաքի, որոյ աւերակները կէս ժամ հեռի են վանքէն, և վանք Առաթէէ (Թադէոսի)։

Աւանդութիւնը կ'ըսէ թէ Թադէոս առաքեալ Ուրֆաէն հոս ալ այցելելով՝ մասուռ մը կանգնել տուեր է կաղնի գիմաց, իր նորընծայ հաւատացեալներու քարոզութեամբ և շրջակայ ժողովուրդն ու ծերունկները կ'ըսեն թէ՝ եկեղեցին բուն իսկ Մ. Թադէոսի չինածն է։ Թէպէտ գրաւոր ապացոյցներ չկան, սակայն կարծեմ որ՝ իբր վանք՝ այս ուխտատեղին իր գոյութիւնը կը սկսի Գրիգոր Լուսաւորչէն յետոյ։

Մակաբայեցւոց վանուց տաճարը կառուցուած է արդի խաչ-բակին հիւսիսակողմն, առջեւն ունենալով պարսպապատ փոքրիկ բակի մը չէնքը 10—20ի չափ երկայրկանի սենեակներով, որք այժմ խարխլած և քայքայուելու մատնուին նեղքեւնն։ Վանքն իր զանգուն մասերով ամփոփուած է այդ փոքրիկ բակին մէջ։ Հոն են Առաջնորդարանն, չուխմարանը, տնանատունը, Թանգատունն, ուխտաւորի քանի մը սենեակներ և ախոռներ։ Գիւղական տան մը նման, ձիեր, ջորիներ և այլն շարունակ այդ պզտիկ տարածութեան մէջ ըլլալով՝ բակը միշտ լի է անմաքրութեամբ և ցեխերով։ դժբաղդաբար, լեռնական մշակները մաքրութեան գաղափար և ճաշակ չունին, ու շարունակ աղտեղութեան մէջ կը թողուն Սրբավայրը։

Բակին նորոգութիւնը կատարուած է 70 տարի յառաջ Խաչատուր և Թադէոս վարդապետաց ձեռամբ, ու եթէ յաջորդք խնամ տանէին ըստ արժանւոյն ընակութեան այդ չէնքերն կընային բաւական տարիներ դիմանալ։

Ինչպէս կ'երեւի չէնքերու և ապառաժներու քանի մը պատուհաններէ, այս վանքը շատ անգամ ենթակայ եղած է երկրաշարժի հարուածներուն։ Ձեռագիր մի չատակարան մը, որուն հանդիպեցայ վանուց ձեռագիրներու մէջ, կը վկայէ շարժի աւերութեանց։

«Յամ Տեառն 1321 և Տուարիս ԶԸ. ի Հայրապետութեան Տէր Կոստանդինի եղև ահագին շարժ յարեւելս, և զԹադէոս Առաքելոյ վանքն և զեկեղեցի կործանեաց եւ զասունս փշեց, փիրտին չինեաց զվանքն և զեկեղեցի Տէր Զաքարէ»։

Վանքի հիւսիսային կողմը, տաճարի պարսպէն 1 մեթր հեռաւորութեամբ, ապառաժի զանգուած մը, վերէն վար, մինչեւ գետնամատուն, աճապին խորութեամբ՝ չարժէն պատռուած, բացուած է դուրս ժայթքելով լաւաներ։ Ձեղքուածքի մէկ բերանին խորութիւնը տասն մեթրէ աւելի կը հասնուի։

Եկեղեցին մատաձեւ չէնք մ'է, հայակապ և բարձրակամար, չորս քառակուսի սիւներու վրայ, և հակառակ յիշատակարի նորոգութիւնն ակնարկութենէն, խիստ հին կ'երեւի։ Նման կարգ մը հին եկեղեցեաց, որք կը գտնուին վերին գաւառներն և հարաւային տարբեր յիշատակարանի ունին։ Ճամարին նորոգութիւնն ի հիմանց չէ եղած, այլ միայն վերասուած մասերը կարկանուեր են, և 70 տարի յառաջ ալ զբմբէթին նորոգութիւն եղած է Տ. Թադէոս եպիսկոպոսի օրով։ Գմբէթը բոլորովի կամար մ'է, աւելի յատնական ճարտարապետական ձեւով, որ կը բարձրանայ եկեղեցւոյ մէջտեղէն։

Ինչպէս ընդհանուր սովորութիւն է, հին եկեղեցեաց դուռն և պատուհանները փոքր և նեղ են, հաւնի հաց ընդունելու արեւու կիսանուայ չորեղեն, որք խոնաւութեան ու մթութեան մէջ, մէկ մէկ գոհարի նման կը փայլին ժամի խաչին, պատկերին ու պատերուն վրայ, և անդրադառնալով՝ վէտ և վէտ կը ծիծփան խաւար անկիւններու մէջն, շղթի մ'ալ տալու, բերն մէջ կծկող ծիծեռնակի ձագերու մանրիկ աչքերուն։ Երբ կիսաձիւ հին կամարին տակ դնունկդրէի վանահայր տերտերի եռեկեցեան ժամերգութեան, միտքս վերացած, յափշտակուեր էր դէպ քրիստոնէութեան հին յիշատակներ, և դարեր ու ժամանակներ ուրուականի նման կը սուրային կանցնէին առջեւս։ Կը-սէի ամլեր եկեր են այս կամարին տակ. ինչ մեծահուատ մարդիկ ազոթեր են հոս։ Որոշապէս կ'երեւէր Նախնի փարպետաց պարծանք դէմքերէն մինն, Յովհաննէս Շերակացին, գրաբար, եկեղեցասէր, ազոթասէր վարդապետը, որ կը թուի թէ սիրած է այս վայրն, և անոր հմար իւր ոսկերքն ալ հոս թողած է։ Թաղած նուիրական կաղնիին մօտերն։

Վերի վայր կը չրջիմ փոքրիկ ու պատկառելի տաճարին մէջ, ուր, հակառակ բուռն հիւսքրքրութեանս, գիր և յիշատակ չեմ գտներ, և ոչ արձանագրի նրմուշներ։ Եկեղեցւոյ մէջ՝ ինչպէս ամէն հին տաճարներու՝ գարշելիներ կան, ուր ի հնումն կը պահուէին ժամին սրբութիւններն, անոնց մէջ ալ չկայ յիշատակագիր։

Նախնիք առանց արձանագրութեան չէին թողուր բնաւ վանքեր, տաճարներ, գերեզմանոցներ։ Ինչ եղած են յիշատակագիրք, Ինչպէս ժամանակը իր բնական ընթացքով եղած, չնչած է անոնց հետքերը։ Եկեղեցւոյ գրան բալաւոր քարին վրայ, երկու տող, անթատական հետեւեալ բառերը կարդացի։ «Ողորմի տասցէ՛ք, Խաչիչենց Յովհաննէս, տար զոյգ... եռաւ վանուց։ յիշեցէք ի պատարագի, Ո...» (հնութենէն եղծուած)։

Եկեղեցիէն դուրս, բակին անկիւնը նեռուած կար քառակուսի մեծ քար մը, 1½ մեթր երկարութեամբ, և ծածկուած հողով ու փոշով։ Վանահայր Փոխանորդ Տ. Վահան քահանայի հետ կը մաքրենք զայն և կը գտնենք արձանագրութիւն մը։ զոր գծուարութեամբ կարդալով ի գիր կառնումք։

Այս քարը՝ վանքի հին դրան ճակատի քարտուղն եղած է։

«Անուամբ անեղին Աստուծոյ և անմահի զինեցաւ դուռս, ի վայելումն և ի պարծանս Աթոռս քաղաքին և դուռանին։ «Յեպիսկոպոսութեան Թեմն Տէր Մկրտչին։ «Ձեռամբ վարպետ Իպրահիմին թվին Խդ։ «(Խուսկանի առաջին գիրն ասրուած էր։ «այնպէս որ՝ թէ չ և թէ Ը միանգամայն ալ կարդացուցէր)։ Հիշուցեալ Յովսէփին։ այլ յիշեցէք։»

Զուր չրկայ վանքին մէջ, և չրկայր, որ կը մնանայ գաւիթի անարին ներքեւ, յատակէն ցուր չունի բնաւ։ կարծր ապառաժներ են, որ կ'երգունին միայն տանիքներէ թափուած անձրեւի ջրեր, անբաւական վանականց գործածութեան։ Մարիտին հետ ջրհոր կը գտնուի, և այն ատեն, ջրկիր ջորին կ'սկսի մեր ծանօթ աղբիւրէն փոխադրել անուշ ջուրը, յաղեցնելու պատուրն եկող դացողն։

Պարսպէն դուրս կայ ոչխարաց մակդատեղի մը։ ուր ձմրան կը մնան վանքի փարթամիւ ոչխարներն իրենց հովիւով։

20 վարկեան հեռաւորութեամբ ալ կայ աւելի ընդարձակ դամ մը վանուց կոչուածոց մէջ։ տեղի ընակութեան մշակաց, անասնոց հիւն։ Այս դամը վիրջերս նորոգուած է վանահայր—փոխանորդ Տ. Վահան քահանայի ձեռամբ։

Ասոնք են ամբողջ վանական չէնքերն, և ինչպէս յիշատակագիրքէ կերեւի՝ եօթանասուն տարիներէ ասդին վանքին մէջ նոր չէնքեր կառուցուած չկան. հետզհետէ իրարու յաջորդող վանահարք նոր բան մը չեն աւելցուցած Տ. Թաթէոսի և Տ. Խաչատրոյ վարդապետաց չինութեանց վրայ։ Գոհ պիտի մնայինք եթէ նորոգուած ըլլային անոնք ալ, մինչ այսօր մէկ երրորդ տեսնենք զատ, ամէնքն ալ խարխլած և կործանման մօտ են։ Եղեր են ժամանակներ որ հոգեւորական չէ գտնուած հոն, և ամիսներով եկեղեցւոյ դուռը փակ մնացած է, Թէրճէլի և Այնթաբիի նման աշխարհականներով մատակարարուելու են, եթէ երբեք արժան է մատակարարութիւն անուանել։

Երեք տարիէ ի վեր վան. Փոխանորդ նշանակուած է Նեղնոցի Երեցեան Տ. Վահան քահանան, և ցարդ կը մնայ հոն։ Ունի միարանութիւն մը որոց թիւը 10-12ի կը հասնի, բանի մը փոխասց տպաներով։ Այս հաշուէն դուրս են մշակներ։ Վանքերն եթէ փափագած արդիւնքը և ծառայութիւնը չեն կրցած տալ, մեղքը մինակ վանականներուն չէ, նախ որ չուսեցանք և չուենք զարգացած, գործօն հոգեւորական մշակներ վանական պարտէզներուն. երկրորդ, ոչ խղճի մեղք և անընդհատ կերպով հսկեց անոնց բարեբարման և կանոնաւորութեան և այժմ ինչ պահանջենք Մակաբայեցւոց տերտէրէն ու ատենարան գեղացիներէն, երբ աւելի մեծ, ատենարանի միաբանութիւն և զարգացման ընդունակութիւն ունեցող վանքերն դեռ կը խորտան և մօտ են նիթական և բարոյական անկման։

ՈՒԽՏԱՒՈՐ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆ

Բ. Վարժեալ հարց-ու հանդիսանքներ

Դպրոցի հիշտին կառավարման մէկ-երիշ տարրն ալ կամքի այժն է, — այն կարողութիւնը որով վարժապետը նախ իւր անձը և ապա աշակերտները օրէ օր միօրինակ վարմունքի ու ջանքի մէջ կը բռնէ։ Այս միօրինակութիւնը ոչ միայն վատահութիւն կը շնչի, այլ նաեւ ուղիղ ունակութիւններ կը հատատէ. և ասոնք էապէս են դրութեան դիւրաւ հասկերութեան որ լաւ կառավարուած դպրոցի մը յատանիշն է։ Ունակութիւնը ինքնավարութեան—անձնապատութեան և անձնուիրութեան գաղտնիքն ու պայմանն է։ Երկու ստակերտներու համար այնքան դիւրին է օրն ի բուն նոքով միասին ու երբեք չի խօսիլ կամ չի փափաքիր իրարու հետ օրքան բոլոր օրը փափաքի։ հերիք է որ առանց փոփոխի իրարու բով նստելու ունակութիւնը կազմեն։

Սակայն պէտք է գիտնալ թէ ունակութիւնը ի՞նչպէս կը կազմուին։ Ունակութիւնը չեն կազմուիր լոկ օրէցումով կամ առաջադրութեամբ, ո՛չ ալ միակ ջանքով և ո՛չ ալ կարգ մը երեքուն ջանքերով. ալ կրկնուած ու անընդհատ աշխատութեամբ։ Հոգին ամեն գործ կը թողու. իրին տեսական արդիւնք, ճաշ գործութիւն մը զ'ծրեալու, և միւսին նոյն օրինակ գործելու միտում մը։ Երբ այս յատակ եկող միտումը կ'ըլլայ այնքան զօրաւոր որ գործ մը կը կրկնուի առանց պիտակից ինքնակամ ջանքի, արդիւնքը կը կոչուի ունակութիւն։ Լաւ մարզուած դպրոցի մը հանդարտիկ ինքնավարութեան գաղտնիքն է այս։ Ասոնք կարգապահութեան սանդանքի կամ մէկ օրուան ջանքի արդիւնք չեն։ Ունակութիւնն է որ աշակերտները կը կարողանան նեսել իրենց տեղերէն այսպէս ու հանդարտիկ, քալել տախտակամածին վրայ անձայն անշշուկ, չնորհալի ու յարգական գիրքով կանգնիլ դաս արտասանելու առեն, խօսիլ ձայնի բնական եղանակով ու յատակօրէն։ դասիկ ուրիշներուն հետ հաղորդակցելու փափաքը,—մէկ խօսքով, ընել ամեն բան առանց ջանքի կամ գժուարութեան, ինչ որ լաւ կանոնաւորուած դպրոցի մը էական է։ Ունակութիւնն է որ աշակերտին վարմունքը ինքնայօժար ու միօրինակ կ'ընէ։

Այս պատճառով է որ դպրոցական չըրջանի մը առաջին ամիսը մեծապէս կորոշէ դիւրութիւնն որով պիտի կառավարուի դպրոցը։ Եթէ աշակերտներն առաջին օրէն պարեալ իրենց պարտաւորութիւնները միօրինակ ու անթախտ կերպով կատարելու մէջ մարզուին, ուրիշ ունակութիւններ կը կազմուին և ուրիշ գործումը կը դիւրանայ։ Եթէ, տասը հակառակ, վարժապետն իւր պահանջումներուն մէջ քմահաճ ու վարանոտ է, դպրոց վարելու մէջ միօրինակութիւն ու հաստատամտութիւն չունի, աշակերտաց մէջ ուղիղ ունակութիւն չի կազմուիր և վարժապետին ոյժերն ալ ի՞սպառին դպրոցը վարելու մէջ։ Եթէ ոչ աշակերտաց անկարգութիւնները զսպելու մէջ։

Դպրոցական կրթութեան մէջ այս տակաւութիւնը կարգապահութեան սանդանքի ենթակայ վարժապետաց վարձատրութեան մէջ ցոյց տրուած է։ Այդ վարժապետներ օր մը կը պատժեն ինչ որ յաջորդ օրն անտես կ'ընեն. ուրիշ խստութեան վայրկեաններ որոց մէջ անառակ աշակերտներու գանոնկներու կը փոխեն, ամիսն անգամ մը կամ ամեն երկուշաբթի առաւօտ նոր միջոցներ ձեռք կ'առնեն, և ապա, դպրոցը կարգ կանոնի մէջ պահել չյաջողելով, կը կորնցնեն ամեն ինչ որ շահած են։ Հին դրութեամբ կառավարող վարժապետ մը կը ճանչնամ, ասոր դպրոցն ամեն եօթնեակ կը փակուէր անկարգութեամբ, ու նաեւ բացուլոյ ու սպառնալից ծանուցումով թէ երկուշաբթի առաւօտ խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին։ Երկուշաբթի առաւօտ վարժապետը դպրոց կը մտնէր գաւազաններով ու հաստատ որոշումով և չուսով կը յաջողէր խաղաղութիւն ձեռք բերել դպրոցին մէջ։ Աշակերտք ամենաթեթեւ յանցանքներու համար իսկ կը պատժուէին։ Լաւութիւնն ու հանգարտութիւնը կը վերահաստատուէր դպրոցին մէջ, և վարժապետն խոնջ դէմքը կ'սկսէր քաղցրանալ ու փայլել գոհունակութեան արտայայտութիւնով։ Երեքշաբթի օր աշակերտութիւնն ու հաստատամտութիւնը քիչ մը կը նուազէին, և ամենէն առաջ աշակերտներէն ամենը կ'սկսէին չարաճճիութիւններ ընել։ Չորեքշաբթի օրը վարժապետին հաստատամտութիւնը կ'ամենհատանար։ Հինգշաբթի և ուրբաթ չփոթութիւնը կը տիրէր վերտին, և օթնեակը կը փակուէր ծանուցումով թէ երկուշաբթի նոր ու խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին։ Այն ատեն ես պատանեակ մ'էի, բայց բաւական տարիք ունէի զարմանալու թէ ինչո՞ւ համար վարժապետը կարգ կանոնի մէջ չէր պահեր դպրոցը, քանի որ անդամ մը յաջողցաւ իւր իրաւասութեան տակ առնել զայն։ Դպրոցական կրթանքի մէջ փոփոխամտութեան անխուսափելի հետեւանքը անկարգութիւն է։ Աշակերտք դպրոցի կառավարման միօրինակութիւնն ու հաստատութիւնը կը յարգեն և կը զիջանին անոր։

Թ. Մ. ԴԱՍԱՊԵԱՆ

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔԻ» (104)

ԺԻՒԼ ՏԸ ԿԱՍԹԻՆ

ԲՕԼԻՆ ՏԸ ՄԵՐԻԱՆ

ՄԱՍՆ ՉՈՐՐՈՐԴ

—Մինակ մարքիզը չան ուներ տաքթոր Գեալն անհետացնելէ։

—Այդպէս մտածած պիտի ըլլայ մարքիզուհին, բայց ամբաստաներ է առանց բան մը դիտնալու։

—Այնպէս կը յուսամ... Սակայն այս կնոջ գոյութիւնը սոսկալի վտանգ է ամենուս համար ... եթէ գաւակն ընդ-զրկէ անոր դատը։

—Զաւակը չի հաւատար այս բաներուն։ Զի կրնար հաւատալ որ իրեն իբրեւ հայր ծառայող մարդը...

—Ոչ, ի սկզբան չէ հաւատացեր, բայց մօրը տեսքը խաղիր, յուզեր է զինքը... անոր տառապանաց պատուհենէն սիրտը չարժեր է... Ցեռոյ արեան ձայնը կայ...

—Արեան ձայնը շատ հինցած է։ Թատերախաղներու մէջ միայն կը տեսնուի։

—Ինչ որ է։ Մեր ամենուս համար վրատանգ մը կայ... Եւ յոյսս ձեր վրայ դրի անկից ազատելու համար։

—Ի՞մ վրաս, ըսաւ Պ. տը Սէնդ Էլվիր։ պիտի փորձեմ, բայց նոյն ճարպիկութիւնը չունիմ այլ ևս, ու պիտի ձանձրանամ նախկին արհեստս սկսելով։

—Պէ՛տք է, ըսաւ դրամատէրը։

—Եւ յետոյ, երբ մարքիզուհին գըտնուի։

—Երբ գտնուի, ճարպիկ և հուժկու մեղակիցներով փախցնելու է տանէն անշշուկ և տանելու է տաքթոր Սիրաքիւզի տիմարանոցը, որուն ես ինքս պիտի հրթամ խնամեմ...

Պ. տը Սէնդ-Էլվիր չէր պատասխաներ։

Զգազդիւռ ձեռքով մը բունքը կը բերէր։

Դրամատէրը անհամբերութեան չարժում մը ըրաւ։

—Էյ, ըսաւ, չէ՞ք պատասխաներ։

—Կը խորհիմ... ադ ձեր ուզածը դուրին բան չէ։

—Աւելի դժուարն ըրած էք։

—Ատենօք, երբ չարժման մէջ էի... Բայց նախկին յարաբերութիւններս չունիմ ա՛։ Աշխարհիկ մարդ մը եղայ... և չեմ կրնար իմ ակուսքին ընկերներուս առաջարկել որ օգնեն ինծի ատանկ գործողութեան մը մէջ... վերջապէս ա՛լ չեմ կրնար...

—Այն ատեն, ըսաւ Պ. Լանթէն, ուրիշ ընելիք չի մնար մեզ եթէ ոչ ամեն բան վճռացնել։

—Ցեռոյ, յարեց նախկին Պէք-տը-Բանառ, ուրիշ բան կայ։

—Ինչ։

—Երբեմնի բանտս չունիմ ա՛լ։ Զար սատանայ մը կը հալածէ զիս ինչ բանի որ ձեռնարկիմ, ինչ բանի որ զսպիմ Գիտէք խօսքով որչափ կորանցուցի հրէկ գիշեր։

—Ոչ։

—Բան հազար եօթն հարիւր յիսուն ֆրանք, զոր կը պարտիմ տասնի չափ խաղցողներու և զոր պիտի տաք ինծի...

—Զոր պիտի տա՞մ ձեզ, գոչեց դրամատէրը... Բան հազար ֆրանք։

—Անշուշտ չէք ուզեր, չէք կրնար ուզել որ ձեր բարեկամ Պ. տը Սէնդ-Էլվիրի անունը Ակուսքին մէջ խայտառակուի։ Սէնդ-Էլվիրներն հին ազնուականութիւն ունին։ Իրենց գլխագրաշիրներուն վրայ պսակագարդ առիւծ մը ունին. եթէ խաչակրութեան չմասնակցեցան, պատճառն այն է որ մոռցան գիրենք հրաւիրելու... Բայց կնոջային մասնակցիլ, և ուրիշներուն պէս իրենք ալ...

Պ. Լանթէն ջղագրգիռ ոստում մը ըրաւ։ Այս անօգուտ խօսքերն համբերութիւնը կը հատցունէին։

—Պիտի առնէք քսան հազար ֆրանքն, ըսաւ, եթէ ուզածս ընէք... Ապա թէ ոչ ա՛լ մէկ փուլ չեմ տար, ինչ կուզէ ըլլայ... ձեր ձեռքովը, կամ անոր ձեռքովը կորսուեր եմ, գարձեալ նոյն բանն է... Խորհեցէ՛ք ուրեմն։ Վերջին խօսքս է այս։

Եւ դրամատէրը, թուղթեր առնելով իր գրասեղանին վրայէն, շարք մը հաշիւներու մէջ թաղուած հրեւցաւ։

Պ. տը Սէնդ-Էլվիր լռութիւն պահեց քանի մը վայրկեան. արդարեւ մտածելու հրեւոյթ ունէր. յետոյ որոշում մը տալով, ձեռքը դրամատէրին կարկառեց.

—Ընկալագիրը տուէք, ըսաւ։

—Բա՞ն հազարի։

—Բանքհինգ ... Ինծի ալ բան մը մնալու է։

—Եւ գործի՞ պիտի սկսիք։

—Անմիջապէս։

—Կը հակնամ թէ ամենուս համար ալ ինչ կարեւորութիւն ունի։

—Այո... այս, բանէ մը մի՛ վախնաք։ Եւ պիտի տեսնաք թէ դեռ բոլորովին չեմ խակցած, բայց գժուար պիտի ըլլայ, շատ գժուար։

—Աւասիկ ընկալագիրն, ըսաւ դրամատէրը։ Դրամարկղն անցէք և ստակ պիտի տան ձեզ, և նոր բան մը ունենալուդ պէս...

—Պիտի խմցնե՞մ ձեզ...

—Բնականաբար։ Եւ մտածեցէք որ չպիտի ապրիմ։

—Բանրչորս ժամուան մէջ Իրվուա մարքիզուհին մեր ձեռքը պիտի ըլլայ, ըսաւ նախկին Պէք-տը-Բանառ, որ վերջին որոշումը տուած կ'երեւար, ապա թէ ոչ պիտի կորանցնեմ Սէնդ-Էլվիր անունս, զոր աչքս բերին չափ կը սիրեմ։

—Լաւ, գացէք։

Պ. տը Սէնդ-Էլվիր առաւ թուղթը և դրամարկղին սենեակն իջաւ սրունդներու անանկ զգուշաշարժութեամբ մը որ ինքն ալ զարմացաւ։

Դ.

Մարքիզին նոյնաւածքէն ազդուած, չը կրնալով հաւատալ որ զինք մեծցնող մարդը սրուն հետ ապրած էր, իրեն ըսուած անողորմ սճրագործն ըլլայ։ Մարք, ինչպէս տեսանք, ձգած էր որ մայրը մեկնի առանց գորովգին, յուսալից խօսք մը զրուցելու, բայց անկից զատուելուն պէս, առանձին մնալուն պէս զղջացած էր դիմագրելուն այն թափին որ զինք կը մղէր դէպ գժբախտ կինը, որ կարծես այնքան կը սիրէր զինք և որուն ձայնը չարժած էր իր էութիւնը... Մայրը։ Իր քոյրն էր։ Տեսած էր զինք։ Երբէք չէր մոռցած։— Զինքը կը փնտռէր, և գտած ըլլալուն այնքան երջանիկ կերեւար։

Չէր ըսած անոր թէ ի՞նչ պարտէր ընել իրեն...

Պէտք էր որ նորէն տեսնար իր մայրը և բացատրութիւն ուզէր, բայց ո՞ւր կրնար տեսնել զանիկա։ Չէր գիտեր ուր բնակիլը և հիմակ ա՛լ ապարանք չպիտի դար, գործ չունէր ա՛լ հոն գալու։

Այս պահուս գաղափար մը լուսաւորեց անոր միտքը։

Մայրն ըսած էր թէ կը ճանչնար Ժանն ա՛Արսին... Ժանի միջոցաւ պիտի կըրնար... Բայց հիմակ կրնա՞ր տեսնել օրիորդ ա՛Արսին։ Ժանն կը սիրէր զինքը... Բայց չէր կրնար անոր հետ ամուսնանալ։ Ուրի՛շ պատճառ մը վտի։ Ո՛ր կողմն ալ դառնար, խեղճ երիտասարդը կը տեսնէր իր սրտին խորտակուիլը, իր երջանկութեան փճանալը... Ինչո՞ւ Փարիզ դարձած էր։ Չպիտի ճանչնար զայն... Չպիտի տեղեկանար բոլոր այս գաղտնիքներուն... բոլոր այս տառմեներուն։

Փարիզ գտնուելէն ի վեր սիրտը տակնուվրայ եղած էր։ Տարօրինակ յեղաշրջութիւն մը կատարուած էր իր մէջ։ Կը հաւատար գժբախտութիւն։ Կը շօշաֆէր զայն, կը տենդար։ Էութիւնը կը շարչարուէր անհասանում տառապանքներէ։ Կեանքն, որ այնքան ծիծղուն կը թուէր իրեն, հիմակ սեպ սեւ կ'երեւնար, չարիքներով ու անպատուութիւններով մթագնած։ Երկրիս վրայ կարծես հակառակ չահերու խառնուրդ մը կար, զանազան զգացումներու, որոցմէ յիսոյ մարդկային էակները վիրաւորուած, արիւնալի, պատառուած կը մնային։ Երբեմն ի մահ զարնուած։

Երբէք վիրքէն չէր անցուցած ասիկա։ Երբէք չէր խորհած այս բանը... Հիմա կը հասկնար։— և իր քանաբէին վրայ պառկած կը մնար, ուժաթափ, կամազուրկ, անլուր վհատումով, ուր երթալը, դէպ ի ուր դառնալը չգիտնալով, չկրնալով ուրանալ մարքիզը և տկամայ դէպ ի մայրը մղուելով...

(Շարունակելի)

Կ. ՊՈԼԻՍ 13.25 ՀՈՒՆԻՍ 1895

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԸ . . . ՇՈՒԿԱՅԻ ՄԷՋ

Գեղարուեստը շուկայի մէջ. ահա երկու բառեր որք գիրաք կը վանեն, ինչ որ շուկայի կը վերաբերի՝ տափակ է, քաղաքական է, գապաղարական զուրկ է, գո՞նէ մեր մէջ, գո՞նէ մեր «նորերուն» կարծիքով։ Շուկայի մարդիկ Դրամը միայն կը ճանչնան։ ան է որ կը վարէ իրենց բոլոր խորհուրդներն ու գործերը։ Գեղարուեստական վայելչութեանց համար զոհողութիւններ ընել իրենց ոչ կրթութեան մէջ կայ ոչ ամենօրեայ վարժութեան մէջ։ Գեղարուեստասէր միջավայրի մէջ, մարդ առանց մասնաւոր գեղարուեստական կրթութեան ալ գեղեցկութեան ու վայելչութեան ընդունակ սէր մը և վարժութիւն մը կ'ունենայ, զորս կարծես մթնոլորտէն կը ծծէ։ Մեր Էնանֆին շատ մը հինգ-մին ունակութիւնները վար զարնող դժուարահաճ նոր սերունդին համար, գեղարուեստի ըմբռնումը չկայ Հայոց մէջ։ Իրաւ է որ այս կարծիքին դէմ կը բողոքեն՝ մի կողմէ՝ մեր երիտասարդներուն նշանակելի յաջողութիւնները Գեղարուեստից Վարժարանին մէջ, յաջողութիւնը որք թուրք մամլոյն մէջ ևս գնահատութեամբ և գովեստիւ յիշուած են քանիցս, և միւս կողմէ, նոյն երիտասարդաց հայրերուն հանրածանօթ ճարտարութիւնն ոսկերչութեան մէջ, և աւելի նոր ուրիշ արուեստներու մէջ, ինչպէս լուսանկարչութիւն, փորագրութիւն, վիմագրութիւն, ևն։ Նկարչութեան և քանդակագործութեան մասին ալ կան նշաններ թէ Հայք ընդունակ են վարելու գեղարուեստի մէջ, եթէ միայն գտնեն միջավայր մը ուր այսպիսի արտադրութեանց համար քիչ շատ վարձատրիչ ընդդիմանք երեւի։ Եթէ ընդդիմանքը չկայ, պատճառներէն մին այն է անշուշտ որ նախորդ սերունդը, նոյն իսկ չափահասներու արդի սերունդն, իւր բնակարանները գեղարուեստական առարկայներու զարդարելու պէտքը գեռ չէ զգացած նոյնքան որքան մեզ մօտ զգացած են ցոյներն, և առհասարակ ամեն արեւմտեան ազգեր։

Ամեն պարագայի մէջ, գա՛ տայդ է որ մեր «Շուկայիներն» իրենց արտադրութիւններն, իրենց ապրանքներն այնքան ակնահաճոյ ձեւով ի ցոյց չեն դներ որքան իրենց աւելի ձեռներէց մրցակիցներն, և այս պէտք է վերագրուի գիտեցկութեան, վայելչութեան իտէային իրենց մէջ գեռ ևս այնքան յարդ չդնելուն։ Երբ շատ զարդարուն ապակեփեղկեր տեսնէք, ձեր առաջին մտածումը կ'ըլլայ հետեւցնել թէ առանձ յոյն կամ եւրոպայի խանութպանի կը վերաբերին։ Հայ խանութպան մը իւր արհեստին կամ իւր ապրանքին պատուականութեան այնքան հիմնովին համոզուած է որ սկզբանէ ցոյցի չի գիմեր։ Կը խորհի թէ յաջախորդն իւր շահուն այնքան անդէաչի կլլար որ անտես ընէ գինը, եթէ ամեն բանին ապէկը գնելու հոգածու է։ Ցաճախորդն անպատճառ գայ պիտի գտնէ զինք, ուր որ ալ ըլլայ ինքը։ Ոչքի զարնող կամ կեղծրնական տեղ մը խանութ բանալ, իւր պատուհանները ճաշակով զարդարել, հրապուրիչ երեւոյթ մը տալ իւր ծախած բաներուն, ուշադրութիւններն առ ինքն գգալ, ասոնք համեմատապէս նոր սովորոյթներ են մեր շուկայի մարդոց համար, և գեռ քիչեր կը հետեւին այս սովորութեանց։ Վերարժէք, ցուցադրութիւնը, մերայինք ուրիշներէն կը սովրին կ. Պոլսոյ մէջ, և կարծենք Թուրքիոյ միւս վաճառաշահ քաղաքներուն մէջ ալ։ Արհեստակիցներու նախանձը չջլոգուելու հին միամիտ զգուշութիւնը կարծես գեռ կը շարունակէ մերիններուն վրայ, թէպէտ քարքերը մեծապէս փոխուած են, և հիմակ այն արհեստաւորն, այն խանութպանը կը շահի կը յաջողի աւելի որ գիտէ աւելի ուշադրութիւն դրաւել, աւելի խօսիլ տալ իւր վրայ։

Կարդացիք չարեքշաբթի Արեւելքին մէջ այն լուրը թէ Պելժիոյ Նամիւր քաղաքին վարչութիւնը մրցում հաստատեր է իրենց խանութներուն առջեւն ամենէն աղուոր զարդարող արհեստաւորներուն ու խանութպաններուն մէջ, որք դրամական մրցանակի և հրապարակային գովեստի պիտի արժանանան որչափ աւելի ճաշակաւ ու վայելչութեամբ շինեն իրենց պատուհանները կամ ապակեփեղկերն. որչափ աւելի ակնահաճոյ ու հրապուրիչ ձեւով ցուցադրեն իրենց ապրանքները կամ իրենց արհեստին վերաբերեալ առարկայներ։ Նամիւռ քաղաքին վարչութեան գլխաւոր նպատակն է այս կերպիւ խանութպաններուն մէջ մշակել գեղեցկութեան ճաշակն։ Երկրորդ նպատակն է խանութպաններուն անձնական շահուն վերաբերեալ գործ մը ծառայցնել ընդհանուր քաղաքին վայելչութեան, և երրորդ բայց ոչ նուազ գովելի նպատակն է այսպիսի մրցանակաբաշխութեան հանդէս մը միջոց ընել բարեգործութեան, արդիւնքը քաղաքին ազգատներուն և որբերուն յատկացնելով։ Ասատիկ շատ գովելի ձեռնարկ մը, բայց թէպէտ պաշտօնական մրցումն որչափ գիտենք՝ առաջին անգամ՝ ըլլալով այս պիտիական քաղաքի վարչութիւնը կը կազմակերպէ, բայց այնպիսի մրցում մը գործնականօրէն արդէն կայ եւրոպան ամեն քաղաքի մէջ։ Եւրոպայի խանութպանը գեղարուեստն իւր օգնականն կը կանչէ ոչ միայն արհեստական արտադրութիւններու մէջ, այլ և զանոնք ի ցոյց դնելու, զանոնք վաճառելու մէջ։ Ինչպէս ուրիշ շատ մը նկատմամբք, նաև այս մասին հայ խանութպանք և արհեստաւորք բաներ ունին սովրիլ իրենց եւրոպայի արհեստակիցներէն, բայց ասիկա համեմատապէս դիւրին պէտք է ըլլայ։ Ցոյն, հրեայ և եւրոպացի խանութպաններու մրցումն այնքան սաստիկ է արդէն կ. Պոլսոյ հրապարակին վրայ որ մերիններն անոնց հետ մրցելու համար ոչ մէկ միջոց, ոչ մէկ մանրամասնութիւն անկարեւոր պէտք է սեպեն։

Բ. Բ.

Քաղաքական կացութիւն

ՖՐԱՆՍԱ. ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ.— Վերջերս ռուս շոգենաւն որ կը բերէ Զարին նուէրները Փարիզ, Լիոն, Մարսիլիա և Թուլոն քաղաքներուն, այսօր վաղը Հավռ պիտի ժամանէ, ուր փայլուն ընդունելութիւն մը կը պատրաստեն Ֆրանսացիք։

Ի ՓԱՐԻԶ.—Փորձուկայի թագաւորն այցելեց Ֆրանսայի հռչակաւոր պատկերհան Տըդայլի աշխատանոցն։—Ցունասատանի թագաւորը Փարիզ հասաւ։—Սէնդ Բրոդլա եկեղեցւոյն մէջ կատարեցաւ մկրտութիւնն Ֆրանսայի մեծ Սպայակոյտին պետ Զօր. Պուատֆռի նորածին աղջկան, որուն կնքահայր եղաւ Օպրուչեվ ռուս զօրավարն և կընքամայր Փեգերպուրգի ֆրանսական դեսպանին կինը Մոնդեպէյլօ կոմսուհին։— Նախարարաց խորհրդոյն մէջ, պատերազմական նախարար Զիբլէնսէն զօրավար ծանոյց թէ Մատակասքարի հետ հաղորդակցութիւնք կատարիլիպէս ապահովուած են ֆրանսական հեռագրական գծի վրայ։

ՃՈՒԲՈՒՏԻՔ Ի ՖՈՐՄՈԶԱ.— Ճարոնցիներուն դէմ մարտող Սեւ Դրօշակներուն պետը փախեր է։ Ճարոնցիք կը յուսան որ անոր կուսակիցները զինադադար ըլլան այլ ևս։

ՓՈՐՏՈՒԳԱԼԻ ԹԱԳԱՒՈՐՆԵՐՆ ՄԱՀԸ

Քորէա կոչուած է բնիկներէն և Զինացիներէն ու Ճարոնցիներէն՝ «երկրին Առաւօտեան Հանդարտութեան»։ Իրաւ՝ անիրաւատակ գարեւէ ի վեր՝ առաւօտեան հանդարտութեան յատուկ անշարժութիւնը մարթեւորած էր Քորէա։ Բայց անհանդարտ Ճարոնցիք անոնց բնակիչներ յարձակեր որ վերջին ժամանակներս բոլորովին իւր հանդարտութիւնը կորցուց Քորէա։ Այս պարագայից մէջ իւր թագուհւոյն մահը զոր Հեռագրաց և Արտաքին Լրոց բաժնին մէջ ծանուցինք արդէն՝ Մայրագոյն Արեւելքի համար յիշատակելի դէպք մը դարձած է, որովհետեւ անդամ մեւ ցոյց կուտայ ճարոնական և հանճարոնական կուսակցութեանց պայքարը Քորէայի մէջ։

Շիմոնոզաքիի դաշնագրով, Քորէա «Զինական Դեղին Վիշապին» անուանական պաշտպանութենէն անցաւ Վեհ. Միքատոյին իրական հովանաւորութեան ներքեւ, Ճարոնցիք խոստանալով յարգել իրենց նոր և դժկամակ պաշտպանելոյն անկախութիւնը, բայց բարեկարգելով անոր ներքին վարչութիւնը։ Կը կարծուի թէ Արեւելքի կանայք կամքի զօրութենէ զուրկ են, և միայն երիկ մարդոց քմահաճոյքը գոհացնել է իրենց պաշտօն։ Այս կարծիք կը հերքուի երբ լսենք թէ Զինու մայր-կայսրուհին ուրքան իրական, ուրքան ուժգին իշխանութիւն մի գործ դրած է և տակաւին ի գործ կը դնէ ազատելի պատերազմէ մը առաջ ալ, որ իւր ընտանեաց հետեւանքները ցոյց տուաւ։ Քորէայի թագուհին, աւելի սահմանափակ ասպարէզի մը վրայ, բայց նոյն կարողի նկարագիրը ցոյց կուտար, որովհետեւ իւր վեհաշուք ամուսնոյն իշխանութիւնն անուանական էր և ինք էր ամեն բան վարողը։ Քորէայի իշխանուհին այնքան յաջող գնաց որ Քորէայի ծանօթ քաղաքային պատերազմին մէջ հակառակորդ բանակին պետն եղաւ։ Ճարոնցիք ուզեցին իրենց կարեւոր գատած անօրէնութիւններն ի գործ դնել ընդ հովանաւորութեամբ Քորէայի թագաւորին ու թագուհւոյն, բայց թագուհին չյարմարեցաւ։ Թագուհւոյն մահը թշնամի մը կը պակտեցնէ Ճարոնցիներուն առջեւ, բայց ազգով Քորէացիներուն մեծամտութիւնը պիտի համակերպի՞ Ճարոնական տիրապետութեան, այս ալ ուրիշ խնդիր է։ Մանաւանդ որ Քորէացիք իրենք իրենց դլխուն չեն թողուիր, այլ Ռուսիա, որ Ճարոնի մեծ թշնամին է հիմա, ձեռքի տակէ անանկ կը գործէ Քորէայի մէջ որ օրին մէկը կարենայ ձմեռը չսառող նաւահանգիստ մը ձեռք բերել այն կողմէ։

ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՖՐԱՆՍԱ.— Մեծաւորք «Դիմութեան Դատերց», «Միլլիսանց», «Հպատոյն Սրբոյ Եղբարց», «Օտար Առաքելութեանց Կրեբանոցին» և «Բիրիտանեայ Եղբարց», նամակ մը առ Պապն, կը բացատրեն թէ ինչո՞ւ յանձնառու կ'ըլլան ի գործ դնել իրենց տրուած պրոտեստանտիան համակերպելով վանական, միաբանական և եկեղեցական գոյութիւն վրայ տուրքին, զոր վերջերս հաստատեց ֆրանսական կառավարութիւնը։ Իրենք կը համակերպին սա՛ պատճառաւ։ «Ցիրանական իշխանութեան դէմ դնելուն հետեւանքը կ'ըլլայ հակառակութիւն մը, վէճ մը, որով Միաբանութիւնք և ընդհանրապէս կրօնական Հաստատութիւնք աւելի մեծ վտանգներու կենթարկին, որոց ծանրութիւնն անկայտ է։ Տուգանքի խոշոր գումարներ պահանջիլ զատ, կառավարութիւնը կունայ եւ առնուլ իւր տուած արտօնութիւնները, կունայ լուծել Միաբանութիւններն և գրաւել անոնց կալուածներն, և այս հաստատութեանց գոյութիւնն իսկ վտանգիլ»։ Մեծաւորք և վանահարք կը յարին թէ հոգ կ'ընեն ոչ այնքան իրենց գոյքերուն համար որքան եկեղեցւոյ հոգեւոր շահերուն համար, եկեղեցականներու պատրաստութեան համար, կառաւարչի մէջ Աւետարան քարոզելու գործին համար, նոր սերունդին կրթութեան և հիւանդաց, աղքատաց և որբոց խնամատարութեան համար։ Այս նուիրական շահեր պէտք է պաշտպանուին, և այս ալ ուրիշ կերպով չըլլար բայց եթէ նոր տուրքին համակերպելով։ Շատ մը եպիսկոպոսներ՝ նմանօրինակ պատճառներով՝ հնագանդեցան եկեղեցական գոյքերու վերաբերեալ տուրքին, որ ոչ նուազ վնասաբեր համարուած էր կաթոլիկ եկեղեցւոյ շահերուն։ Բայց մեծաւորք և վանահարք սահմանադրական միջոցներով պետի ի՞նչ օրէնքին բարեփոխումը ձեռք բերին յուսալով որ իրենց հաշտարար ընթացքը նպաստաւոր ազդեցութիւն կ'ունենայ կառավարութեան և Խորհրդարանին վրայ։ Բայց կան ուրիշ վանականներ և եպիսկոպոսներ որք այս մասին իրենց հակառակութեան ընթացքը չեն փոխած։

Ա.ՄԱՌԱՍՆԱՒԹԻՒՆՆ ՈՒՍԵԱԼ ԶԱՐՀԱՅԵԱԼ ԱԶԳԻԿՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ամերիկեան հանդէսի մը մէջ, հրապարակագիր մը կը քննէ այս չահեկան խնդիր թէ ամերիկեան կրթարանի մ'ընթացքն աւարտած օրիորդ մը ո՞ր աստիճան հաւանականութիւն կրնայ ունենալ կարգուելու։ Քննութենէն որոշ կ'երեւի թէ ուսեալ օրիորդներու մէջ ամուսնութիւնք շատ պակաս են բազդատմամբ այն օրիորդաց որք այնքան խնամեալ կրթութիւն չեն ընդունիր։ Պատճառը մէկէ աւելի է։ Նախ և առաջ, կրթարանի շրջանաւարտ օրիորդներուն մեծագոյն մասը նախակրթարաններու մէջ ուսուցչութեան կը պարապին և այս լուրջ ասպարէզ խիստ քիչ առիթ կուտայ լուրջ աշխատակիցներ գտնելու։ Եւ յետոյ, այս զարգացած օրիորդներ ամուսնութեան համար բարձր խոչեմ մը կը կազմեն իրենց մարդին մէջ, և որովհետեւ իրենց ապրուստն իրենց անձնական աշխատութեամբ չահելու կարող են, ապրելու համար անպատճառ երիկ մ'ունենալու չեն կարօտիր, ուստի այն ատեն միայն կը յօժարին ամուսնանալ երբ իրենց իսկական մարդուն հանդիպին։ բան մը որ ամեն ատեն չի պատահիր։ Երիկ մարդուն տեսակէտէն նայելով խնդրոյն վրայ, կ'երեւի թէ շատ են այն այրեր, նոյն իսկ Ամերիկայի նման լուսաւորեալ երկրի մը մէջ, որք ցարգացած, ուժով իմացականութեամբ օժտուած օրիորդներէն այնքան չեն սիրուիր։ Կրթարանի մ'ընթացքն ամբողջովին աւարտած օրիորդներ իրենց արական դասընկերներուն վրայ պատրաստներ չեն տածեր. անոնց չափը կը ճանչնան, և շատ չեն ակնածեր անոնցմէ։ Նոյն քաներն ուսած են անոնց հետ, նոյն քննութիւններն անցուցած, և կարիք է որ դասական մասնագիտութեան, չափագիտութեան կամ բնական գիտութեանց քննութեան մէջ յաղթած են իրենց արու մրցակիցներուն ու դասընկերներուն. հետեւապէս, այնքան մեծ կարեւորութիւն չեն տար արու մարդին գերազանցութեան, կամ անոր խորունկ ուսումնականութեան։ Ուսեալ օրիորդք աւելի կամ նուազ սնապարծ են, քմահաճ, կամ դժուարահաճ, և չեն կրնար գտնել մարդի բաւական բարձրութեան հասած մարդ մը որուն հետ ամուսնանալ յանձն առնուն։ Ահա՛ թէ ինչպէս ուսումնարը վնասակարած է ամերիկացի օրիորդներուն, և նոյն բան ուրիշ ամեն ազգի մէջ կրնայ պատահիլ, եթէ հոգ չտարուի որ ուսումնարի հետ մէկ տեղ օրիորդաց մարդին մէջ ուսնայամտութիւնը չաւելնայ։ Մինչ աւելի կամ նուազ թերուս օրիորդներն իրենց քմահաճութեան կամ դժուարահաճութեան պատճառաւ անկարող կ'ըլլան ամուսնանալ կամ կանուխէն ամուսնանալ, իրացնէ գերազանց իմացականութեամբ օժտուած օրիորդներն իրենց համար մարդի այնպիսի զգացումներ գտած են որ ամուսնութենէ զուրս ալ կրնան մնալիարիւ ու զբաղիլ։

Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԲԱԴԱՐԱՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ

Հրատարակուեցաւ 42, 43, 44 եւ 45 թերթերը։ Վերջին թերթը կը հասնի մինչեւ **Pseudo prophète** բառը։

ՈՍԿԵԱՆՈՐԴԱԳԻՆ ՄԷՋ ՄԼՃԵՑ

Դուրսանցիներ թերթը **20** փարայ

Դիմել ՊԱՂՏՏԱՏԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ, Պոլիս Սուլթան համամ փողոց թիւ 14

ՅԵՌԱԳԻՐ

ՀՌՈՄ, 24 Հոկտ. — Երեսփոխան Պ. Պոնկի. Նախկին նախարար հանրային կրթութեան, մեռաւ Թորրէ տէլ Կրէքօ։ Ցուզարկաւորութեան հանդէսը պիտի կատարուի պետական ծախքով։

ՎԻԹՆԱ.—Փեգերպուրգէն կը ծանուցուի թէ ելմտական նախարար Պ. Վիդդէի կացութիւնը շատ խախտած է, որքան ալ գործը տարբեր գոյնի տակ ցուցնեն պաշտօնական լրագիրք։

—Աւստրեան Խորհրդարանին բացման առթիւ նախարարապետ Կոմս Պատէնիի արտասանած հաշտարար ճառն ամեն կողմ սքանչելի տպաւորութիւն առաջ բերաւ։

ՓԱՐԻԶ.—Մերակոյտի առաջին նստին մէջ ատենապետ Պ. Շարմէլ-Լաքուռ Ջերմագին գովեստներով խօսեցաւ Մատակասքար արշաւող բանակին վրայ, զոր ընդհանուրից իւր յաջողութեանց համար։ Երեսփոխանաց Ժողովին մէջն նոյն իմաստով խօսեցաւ ատենապետ Պ. Ֆրիսոն, որ ողջունեց հայրենեաց համար Մատակասքար մեռնող զոյգերը։ Պ. Ֆրիսոն դրուատեց արութիւնն ու կարգապահութիւնն արշաւող զորախումբին, որ յաղթանակեց բոլոր խոչընդոտներուն։

ՓԵՏԵՐՍԹՈՒՐԳ.— Ուրաղ մը կը հրամայէ սպառազինել և պատերազմական նաւատորմին վրայ աւելցնել Ոկիանոսի երկու մեծ շոգենաւ և մէկ շրջուն մարտանաւ որ շինուելու վրայ է։

ՊԵԼԿՐԱՏ.—Բոլորովին սխալ է այն լուրը թէ ելմտական նախարարն հրաժարական տուած է՝ Սերպիական նոր փոխառութեան անյաջողութեան պատճառաւ։

Հնոյին չորոնք

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ.—Երզրումի Խուս գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Արվէի նախորդ գայմագամ Մէհմէտ Ալի էֆէնտի։

Ռգիի գայմագամ անուանեցաւ Ալաշկերտի գայմագամ Հիւսնի էֆէնտի, որուն յաջորդեց Ռգիի գայմագամ Ալի Հայաթ էֆէնտի։

Հալէպի Բումգալէ գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Սեւերեկի նախորդ գայմագամ Սապիր էֆէնտի։

Տրապիզոնի Պաֆրա գաւառակին Նէբիպ անուանեցաւ Նախկնրու վարժարանին շրջանաւարտներէն Հաքը Իպրահիմ էֆէնտի։

Ֆէրիգիւեհան ատիճան տրուեցաւ Սպարապետի Դրան գատական ճիւղին պաշտօնեաներէն Միրլիվա Ճէվատ փաշայի։

Միրլիվայութեան ատիճան՝ բժշկական վարժարանին անդամագնութեան երկրորդ ուսուցիչ գնդապետ Բահիմ պէյի։

Հազարապետութեան ատիճան՝ է. զօրարանակին (եէմէն) 54դ գունդին Ա. վաշտի բժիշկ դեր-հազարապետ Նազարէթ էֆէնտիի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ կայս. անձնական զօրաքանակին Զաթլանի ամրութեանց Բընդանոմանիզ զօրաց Ա. գունդին Միրլիվա Սայիտ փաշայի։

Երկրորդ կարգի Շէֆգատ՝ Շեքսկի արուեստահանդէսին կանանց ճիւղին տնօրէնուհի Տիկին Ռոթէր Բայմէրի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՈՑՄՈՒՆՔ. — Անգլիական դեսպան Սըր Ֆիլիբ Քրրի՝ արձագուրդով և առժամաբար Անգլիա ուղեւորելուն առթիւ, երէկ, հինգշաբթի Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհեալ արտօնութեամբ Ն. Վեհափառութեան ներկայանալու պատիւն ունեցաւ։

* * *

Հոկտ. 11 թուականաւ Բարձ. Մեծ-Եպարքոսին ուղղեալ հեռագրեր ծանուցած են թէ Հալէպի, Խարբերդի, Տիարպէքիրի, Վանայ, Առանի, Տրապիզոնի, Սըվասի և Պիթլիսի նահանգաց մէջ ալ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, կատարեալ անդորրութիւն և ապահովութիւն կը տիրէ։

ՄԵԾ ՇՈՒԿԱՅԻՆ վերաշինութեան, համար կազմեալ յանձնաժողովոյ տեղեկագիրը մատուցուած է Վեհ. Սուլթանին, որ հրամայած է կամարները երկաթեայ տախտակէ շինել երկաթեայ գերաններու վրայ գետեղելով։ Կայս. սոյն իրատէին համաձայն, Բ. Դուռը գրած է հարցնել ելմտական նախարարութեան թէ վերաշինութեան ծախքն ի՞նչպէս պիտի հոգացուի. նոյնպէս Քաղաքապետութենէն ալ հարցնել թէ վերաշինութեան գործն ուղղա՞կի կատարել յարմար է թէ ուրիշին յանձնել։

—Մեծ Շուկային խանութպանք, ազերբայիջանի մը մատուցանելով Վեհ. Սուլթանին, խնդրած են որ Ն. Վեհափառութիւն հաճի հրամայել որպէս զի Մեծ Շուկային մէկ մասը վերաշինուի իրրեւ փորձ՝ փոքրոցներու լոյսութեան, խանութներու տարածութեանն ու ձեւին և վարձքերուն համար։

Ազերբայիջանը խնդրած են որ Մեծ Շուկային ամբողջ վերաշինութիւնն ալ իւմատոյ սկսի։

ԱՄԱՍԻԱ.— Ելմտական նախարարութիւնն երէկ սկսաւ մէկ մէկ ամսաթուչով վճարել կառավարական բոլոր պաշտօնատանց.

ՅԻԼԻՊԷՆ կը գրեն թէ Մարիցա գետին յորդելովը քաղաքին շուրջը ողողուեր և 50,000 ոսկոյ չափ վնաս մը եղեր է։

ՍԸՎԱԶԻ հեռագրատան մէջ գտնուած երեք պաշտօնեաներու վրայ չորրորդ մ'ալ պիտի աւելցուի։

ՆՈՐ ՄԵԼԱՆ.— Զինուորական հարիւրապետ Բաիզ էֆէնտի կնիքի համար նոր տեսակ իւղոտ մելան մը դտած է։ որ անջիջնչ կը մնայ, և առ այդ դիմած է Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան։ Զինուորական վարժարանն, իրեն եղած յանձնարարութեան մը վրայ, այդ մելանը տարբերութեամբ հաստատած է թէ առողջութեան վնասող հանգամանք մը չունի։ Հնարիչը գիտել տուած է թէ այդ կարգի մելաններ Եւրոպայի մէջ երեք տեսակ կը պատրաստուին և իւրաքանչիւր քիլոն 50, 62 և 125 դրուշի ապրանք կ'ըլլայ գործարանին, մինչդեռ իր պատրաստութիւնը 15, 31 և 46 դրուշի ապրանք պիտի ըլլայ։

Կ. ՊՈԼԻՍ-ՍԷԼԱՆԻԿԻ երկաթուղւոյ գրծին ամբողջ շինութիւնը պիտի աւարտի մինչեւ գեկտեմբերի սկիզբները և բանիլ պիտի սկսի։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ նորընտիր դեսպան Պ. Բանսա երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս ժամանեց պաշտօնագրական կառախումբով։ Պ. Բանսա հետ եկան նաեւ Խարիճիէի աբբայութեան իպրահիմ պէյ ու իտալական դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Պաուոնէ, որք մինչեւ Ճիսրը Մուսթաֆա Փաշա ընդառաջ գացած էին դեսպանին։ Կայարանին մէջ կը գտնուէին դեսպանատան գործակատար Պ. Պօլարի և ուրիշ պաշտօնեայք, որք բարի գալուստ մնղթեցին Պ. Բանսա, որ քիչ յետոյ Մէսրէպ պահականաւով Թարապիա գնաց։

Պ. Բանսա այսօր Արտաքին գործոց Վեհ. Նախարարին ապրանքը երթալով իւր յանձնարարագրոյն պատճէնը պիտի յանձնէ։

ԱՐԵՒԵԼՔԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ. — Արեւելեան ճեպընթաց կառախումբին ուղեւորք, որք չորեքշաբթի կէս օրին Սիրքէճի պիտի ժամանէին, ինչպէս նաեւ պայմանական կառախումբին ուղեւորք երէկ առաւօտ կէս օրէն 2½ ժամ առաջ Սիրքէճի հասան։

Եւրոպական թղթատարն, որու փոխադրութիւնը ոգորմանց պատճառաւ զրժուարութեանց հանդիպած է թախարբազարտքի ճամբուն վրայ՝ այս առաւօտ ժամանեց։

Ճեպընթաց կառախումբէն երկի իրիկուն չկրցաւ մեկնիլ, որովհետեւ զայն կազմող վակոններ չկային։

ԻԶՄԻՐԻ սեղանաւորական և առեւտրական հրապարակին վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնք կը հաղորդուին հոկտ. 9 թուականաւ։

Արժէքներոց շահագէտներու դասակարգին մէջ մեծ շփոթութիւն կայ։ Կ. Պոլսոյ գլխաւոր արժէքներոց գիներու անկումը բաւական վնասներ հասուց Իզմիրի հրապարակին վրայ։ Դրամական մեծ հատատութիւնք իրենց զգեցին մէկ քանի շահագէտներու հաշիւները։

Նահանգին երկրագործական գլխաւոր կեդրոններու մէջ անձրեւներ տեղացած են։ Աշնան սերմանացանութիւնը ամէն տեղ կը կատարուի նպաստաւոր պայմաններու մէջ։ Վերջացող չորթուն խիստ գոհացուցիչ գործեր եղան։ 100,000 քիլէ դարի ծախուցաւ հետեւեալ գիներով. տեղական ատորին տեսակները՝ 9¾-10½ դրուշէն։ լաւերը՝ 11½-11¾էն։ լուսագոյնները՝ 11½-12էն։ առաջին տեսակները՝ 12½-13էն։ Էքսթրա-ներ՝ 13-14էն և Էքսթրա-խմնները՝ 14¾-15½էն։ Ուշագինները՝ խառնուրդը՝ 11էն։ երկրորդականները՝ 12-12½էն։ առաջին տեսակները՝ 13-15էն և Էքսթրա-ները՝ 16-17էն։ Պատրաստ կայ 350,000 քիլէ։ Գնողները խիստ դգուշութեամբ կը շարժին։ Իզմիրի մէջ անգլիական խոշոր շահնու մը ապրանք բեռցած է՝ Իզմիրի մեծ տան մը հաշուոյն։

Բակալայի վրայ գործ չեղաւ։ Ցորենի գնոյն վրայ նոր անկում մը եղաւ։ Ուշագինը կարժէ՝ 44-52 փարա օրան, տեղական կանոները՝ 42-45 և Մէրսինները՝ 38-43։ Պատրաստ կայ 120,000 քիլէ։ Այլուրի, կորկոտի ու թեփի գիներն անփոփոխ են։

Հաճարի, վարսակի, կտաւի հունտի և բամպակի հունտի վրայ գործ չեղաւ։ 2,000 պարկ սուսամ ծախուեցաւ օրան 74½-75½ փարայէն։ 350 պարկ խաշխաշի հունտ՝ 67½-70 փարայէն։ 1,000 պարկ կորեկ՝ 39 փարայէն։

Լիվրբուլէ եկած լուրերու վրայ, բամպակի գիները բարձրացած են։ Այդ բազարին մէջ գիներն են 4.57 տարամարելիներու համար։ 900 հակ ծախուած է կենդինրը 300-310 դրուշէն, ըստ տեսակին։ Բուրգերէն 600 կենդինար ծախուեցաւ տեղական ու Պուլատոր՝ կենդինրը 260-262½ դրուշէն։ Թուզերու գիները քիչ մը բարձրացան Ամերիկայէն ու Եւրոպայէն եկած քաշելիրիչ լուրերու վրայ։ Էքսթրաները ծախուեցան 85-100 դրուշէն, առաջին տեսակները՝ 70-80, երկրորդ տեսակները՝ 55-65 և նամիթ-էլիները՝ 48-53։ Լոնտոնի մէջ վերջին գիներն էին նամիթ-էլիները՝ 16/-25/ շիլին և միւս տեսակները 26/-50/ և 55/-70/։ Մինչեւ վերջացող շաբթուն 70,000 բեռ տարուաւ է Իզմիր։

Սուլթանիյէ չամիչներու հրապարակը միշտ հաստատուն է։ Վաճառուեցան 12,540 պարկ կամ 37,600 կենդինար՝ 23-170 փարայի ըստ տեսակին։ Գերմանական չոգենաւ մը Ուրլայի առջեւ 800 տակառ չամիչ մուզ կը բեռցնէ Գերմանիոյ համար։ Հունգարիոյ ակիզբէն ի վեր Ուրլայէն 128,900 արտածուած է, որուն 81,000ը՝ Սուլթանիյէ և 47,900ը՝ Բազարը։ Պատրաստ կայ 9,000 կենդինար։ Ուրլայի մէջ վերջին գիներն են՝ էլէֆները 62 դրուշ կենդինարը, Էքսթրաները՝ 67, Քիւբ՝ 97, Սուլթանիյէ՝ 95 և Էքսթրախմնները՝ 97։ Լոնտոնէ եկած հեռագրական տեղեկութեանց նայելով, մեծ քանակութեամբ կանոնիկ վաճառումներ եղած են 22էն մինչեւ 40 շիլինի։ Անգլիական ու գերմանական հրապարակներու վրայ գիները հաստատուն են։

Թերրի չամիչէն պատրաստ կայ 150,000 կենդինար։ Իւրաքանչիւր կենդինարը 32-37 դրուշէն ծախուած է։ Պէյլերպէյէն 1,000 կենդինար՝ 44-47էն և սեւ չամիչ 7,000 կենդինար՝ 33-36½էն։

Հոլանտական կառավարութեան հաւատն կատարուած գնումներ բաւական ոգեւորեցին աֆիոնի հրապարակն։ 8 կողով ծախուեցաւ չէքին 70 դրուշէն, 18՝ սովորական՝ 68էն, 5՝ Պոդոտիչ՝ 70էն, 20՝ նոր տեղական՝ 65էն և 12՝ նոր սովորական՝ 66էն։ Արտածման համար ուրիշ գնողներ կան այս գիներով։ Մինչեւ հիմա 2,740 կողով բերուած է, անցեալ տարի 1,553 էր։ Գիները հաստատուն են։ Խանումն կնոջ՝ 1559-1800, չարարն՝ 126-128, բրիտ՝ ձենովա՝ 27-28-29, Քանարի՝ 33 և անգլիական՝ 15։ Քարիւղ 24½ մնաւ։

ԵԼՄՏԱՅՈՅՑ.— Ելմտական նախարարութիւնը, հրահանգ ուղղելով ամեն կողմ, ծանուցած է պատրաստել կառավարական բոլոր պաշտօնատանց ու նահանգաց ելմտական 1312 տարւոյ ենթադրական ելմտացոյցերը։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ երկրագործական վարժարանին ուսանող ծրագրոյն մէջ բարեփոխումներ ի գործ պիտի դրուին։ Երկու նոր ուսուցիչներ պիտի ներուին և դասերուն վրայ պիտի աւելցուին քուսաքանութիւն, կենդանաբանութիւն, երկրաբանութիւն, ընդգիտութիւն, քիմիագիտութիւն և սաղ երկրագործական ուսմունքից ճիւղերը։ Ամ այդ պատրաստուած ծրագիրը մատուցուած է երկրագործական նախարարութեան։

ՍՈՒՐԻԱՅԻ և Պէյրութի երկրագործական քննիչ Էվի էֆէնտի Հալէպի տիպարարանին վիճակը քննելով տեղեկագիր մը պատրաստած և մատուցած է ձեռնհաս իշխանութեան։

ՊԱՃԱՐԱՒՏ.—Ատաքարի մէջ երեւան եկած պաճարախտին անհետացման համար, ձեռնհաս իշխանութիւնը հինգ հազար դրշ. դրկած է՝ իրրեւ դեղի ծախք։

ՆԵՐՔԻՆ գործոց նախարարութիւնը, ըստ խնդրանաց Պենկաղիի Իսարէի ժողովին, գրած է Հեռագրական և Թղթատարական վերատեսչութեան որ մինչեւ այդ գաւառը հեռագրական թել մը երկարի։

ԿՕԼՃ ՓԱՇԱ.—Ընդհանուր սպայակոյտի գերնախագահ Կոլճ փաշա, որ մէկ քանի օրէ ի վեր Եալօվայի ջերմուկները կը գրաւուէր, առէլի օրը մայրաքաղաքս դարձաւ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպան Սըր Ֆիլիբ Քրրի երէկ իւր ուղեւորութիւնը յետաձգեց և երկուշաբթի օրը պիտի մեկնի արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով։

ՏԻՄԻԱԹի մէջ (Եգիպտոս) հոկտ. 11էն 16 (Ն. Տ.) քոլերաէ տասնըութ դէպքեր և ութ

ԱԼԱՇԷՀԷՐԻՆ Գոնեա չինուելիք երկաթուղւոյ գիծն 250 քիլոմեթր երկայնութիւն ունի։ Ընդամենը հինգ կայարաններ պիտի ունենայ։ Շատ մը կամուրջներ և քաներկոլքի չափ փապուղիներ պիտի չինուին։ Կառուցուելիք կամուրջներուն ամենէն մեծը 140 մեթր երկայնութիւն պիտի ունենայ։ Փապուղիներու ամենէն մեծը՝ 1850 մեթր և ամենէն փոքրը՝ 750 մեթր երկայնութիւն պիտի ունենայ։ Շինութիւնը երկուքուկէս տարիէն պիտի աւարտին։ Ընդհանուր ծախքը 2,500,000 ռսկի կը հաշուուի։ Երեք հազարի չափ գործաւորներ կ'աշխատին։

ՄԵԿՆՈՒՄ.—Մատէն գաւառին (Տիարպէքիր) Նորընտիր կառավարիչ Նուսրէթ փաշա և Սըզիրդի պահեստի զօրաց հրամանատար Ֆէրիդ Զիհա փաշա երեկ իրենց պաշտօնատեղիներն ուղեւորեցան։

ԿՐԹԱԿԱՆ Նախարարութիւնը որոշած է որ իր դիւաններու քարտուղարը ժամ 5½ին գան ու ժամ 10½ին մեկնին և հանրակիրպողներու ամսաթուղթերն զեղչ մը ըլլայ օրականի հաշուով։

ՏԻՏԷ-ԱՂԱՅԻ ՄԱՔՍԱՏՈՒՆԸ. — Արեւելեան երկաթուղեաց ընկերութիւնը նկատելով որ Տէտէաղաճի մաքսատան տեսչութեան կողմէ ապրանքներու վրայ վարձին կը դրուի, որով թէ՛ հիմնական գանձուն և թէ ընկերութեան հասոյթները կը վնասուին, առ այդ ծրագիր մը պիտի մատուցանէ Մաքսային վերատեսչութեան։

—Իզմիրի մաքսային տեսուչը տեղեկանալով որ առնուազն 40-45 դրուշ արժող չութանեներուն համար Տէտէաղաճի մաքսատան մէջ 24-28-32 դրուշ դին կ'որոշուի, քննութեանց ձեռնարկածէ։

ԶԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ծանուցած է նոյն պաշտօնատան դիւաններու պաշտօնէից ու քարտուղարներուն որ որոշեալ ժամուն ներկայ գտնուին իրենց պաշտօնի դիւրը։

ՈՃԻՐՔ ԵՒ ԱՐԿԱՆՔ.— Երէկ իլանկա, Խաուէէֆ Եանի և Թրամուէյի տոմսավաճառ Վասիլ իրարու հետ կռուի բռնուեցան։ Ասոնցմէ Եանի դաշոյնով Վասիլը վիրաւորեց և փախչիլ փորձեց, սակայն ձերբակալուեցաւ։

—Աւելի օրն ի Բէբա, Թարլա Պաշը, ատաղձավաճառ Կեսարացի Կարապետ վիրաւորեց կահագործ Անտոնը։ Կարապետ ձերբակալուեցաւ։

—Զաթեքշաբթի օրը, ի Մոմխանէ, մաղուանահի Աբսաթօլ զենով վիճակի մէջ դաշոյնով վիրաւորեց իր պահեստակիցներէն Տարբեցի Մանօլը և ձերբակալուեցաւ։

—Երէկ, աւսարիացի կին մը Գարաքէօյի կամուրջէն անցնելու պահուն, քսակահան Տիմիթրի անոր դրամապանակը յափշտակեց, սակայն ոստիկանք հասնելով ձերբակալեցին Տիմիթրին։

—Գալաթա Գաչալի մէջ, առէլի դիւերը, Հիւսէյին անուն անձ մը ու կինը կռուեցան Այնիէ անուն կնոջ մը հետ և զայն վիրաւորեցին. երկուքն ալ ձերբակալուեցան։

—Զաթեքշաբթի օրը Լանկաի մէջ ցաւալի արկած մը պատահեցաւ։ Սթալիա անուն յոյն կին մը իր տան վերի յարկի պատշգամին վրայ ճերմակեղէններ կը չորցնէր։ Պատշգամին տախտակամածը փտած ըլլալով փլաւ և Սթալիա տասը կանգուն բարձրութենէն գլխիվար ինկաւ և գլխէն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

ԱԶԴ ԹՐԱՄՈՒԷՅԻՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Թրամուէյներու ընկերութեան պարտաթուղթերն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ գլխավաճառը առաջիկայ դեկտեմբեր 1ին վճարելի ինչուան երկու (92) պարտաթուղթերուն 27րդ վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ առաջիկայ Դեկտեմբեր 2ը, շաբաթ օրը (Ն. Տ.) կէս օրէն ետք ժամ 2ին, ընկերութեան կեդրոնատեղին, Վոյվոտա փողոց։ 1—3

Տես չորրորդ երես ԲՐԼԻՆԴԱՆԻ մեծ վաճառատան ծանուցումը։

ՀՈԶԱԿԱՒՈՐ ԴԱՏ ՄԸ(*)

ՆԷԳ. ՄԱՐԳԱՐԷԶ

Զափուոր կրթութիւն մը ստացած, զայրացկոտ բնաւորութեամբ, մէկ մտածում միայն ունէր. դուրս ելլալ մաքսային վարչութենէն՝ ամուսնանալու համար։

Մարքիզ մը, օրքան ալ ապականուած ըլլայ, զարմեալ ժառանգուհի մը կը գտնէ։ Գ. ոը Նէվ ամուսնական գործակալութեան մը դիմեց ի Լիօն որուն 25,000 ֆրանք միջնորդէք խոստացաւ՝ նշանածին դրամագլուխէն։

Վանի մը չաբաթ ետքը, գործակալութիւնը յարաբերութեան կը դնէր զինք Շէրլի մէկ ընտանիքին հետ, Մասէ տը Պոտրէյլները, որք մէկ հատիկ աղջիկ մը ու զղեակ մը ունէին և պայմանագրութեան օրը 600,000 ֆրանք կուտային տիտղոսաւոր փեսի մը։

Միայն թէ... Օրիորդ Մասէ տը Պոտրէյլի դիրքը վտանգուած էր։ Տասնըվեց տարեկանին մէջ ծառայի մը կողմէ հրապուրուելով, որուն անունը թերեւս արտասանուի դատին մէջ, տղայ մը բերած էր աշխարհ զոր Պոտրէյլ ընտանիքը գաղտնապէս մեծցունել կուտար Օռլէանի մէջ։ Իբրեւ Մենալտօ անուան տակ։

Նէվ մարքիզը առաջարկն ընդունեց առանց եռանդի, բայց ընդունեց։ 600,000 ֆրանք դրամագլխոյն անդիմադրելի փաստ մը եղաւ։ Վատաբնի հեռապատկերն, ուսկից փառաւոր տեսարան մը կը պարզուի Կոռանտ-Շարդրէօղի վրայ, զուրկ չէ նկարչագիտութենէն, նոյն իսկ մաքսային քննիչի մը համար։ Բայց Բրէլի զղեակին հեռապատկերն այլապէս հրապուրիչ երեւցաւ օրիորդ տը Պոտրէյլի ապագայ ամուսնին։ Տուաւ հրաժարականը, կարգուեցաւ հարուստ աղջկան հետ և հաստատուեցաւ Շէրլի մէջ ուր ապրեցաւ անգործութեամբ։

Ամուսնութեան առաջին տարիներն համեմատապէս անդորր եղան, Երեք տղաք ծնան. երկու զաւակներն որոց վրայ խօսեցանք վերը, և փոքր աղջիկ մը որ այժմ տասներկու տարեկան է։ Դեռատի Մենալտօ կը մեծնար Օռլէանի մէջ, Մառիա Շէ անուն գերձակուհիի մը ձեռքով որ հրաման ունէր բնաւ մօրը մասին չխօսելու անոր հետ և որուն վրայ կեդրոնացուցած էր փոքրիկ լքեալն ամբողջ խանդաղատանքը։

Ատեն ատեն Իբոլիդ կընդունէր մօրն ու մեծ մօրն այցելութիւնները, բայց ասոնք երկու օտարուհիներու պէս կերեւային իրեն սիրալիր և քաղաքի, որ կը շահագրգռուէին իրեն վիճակին։

Ի՞նչ տարօրինակ հետաքրքրութիւն մղեց Նէվ մարքիզը խորթ զաւակը տեսնելու։ Ի՞նչ ծրագիրներ կանուցուէր մտքէն։ Ընդհանուր դատախազութիւնը և եղեռնադատ ատենի նախագահը այս մասին պիտի յայտնեն իրենց կարծիքը։

Սա իրաւ է որ ութ տարուան ամուսնութենէ մը ետքը, որու միջոցին բնաւ ամենափոքր փափագ յայտնած չէր Իբոլիդ Մենալտօն տեսնելու, Նէվ մարքիզը, առանց կնոջ իմացնելու, յանկարծ Օռլէան կերթար, Մառիա Շէի տունը կը ներկայանար և կը ծանուցանէր անոր թէ աղան պիտի առնուէր ձեռքէն դատարակութեան և ընտանիքի կարգ մը խնդիրներու համար զրոյ գիտնալու չէր։

Նէվ մարքիզին այս տարօրինակ այցելութիւնը 1883 սեպտեմբեր ամսուն կը պատահէր։

Յաջորդ հոկտեմբեր 1ին մարքիզը նորէն կը ներկայանար Մառիա Շէի տունը, հետ կառնէր փոքրիկը որ կը հեծկլտար և իսկոյն Սավուա կ'տանէր, Բոն-տը-Պովուազէնի սեմինարիան։

Մառիա Շէ սոնտուն իբրեւ պարգեւ ընդունեց 3000 ֆր.ի գումար մը և պարտաւորեցաւ զրով խօսք տալ որ ալ երբէք բան մը չը պիտի պահանջէ Մասէ տը Պոտրէյլ ընտանիքէն։

Ամբաստանութիւնը պիտի հաստատէ՞ թէ այդ թուականէն, այսինքն Սօրանդի տուաջէն աւելի քան երկու տարի առաջ Նէվ մարքիզը արդէն յղացած էր սպանութեան դժոխային գաղափարը։ Աւելի հաւանական է ընդունիլ թէ ամբաստանեալը մէկ քան կուգէր. հեռացնել այդ տղան որ կը մեծնար և օրին մէկը կրնար Մառիա Շէի բերնէն կորցեր ծննդեանը գաղտնիքը։

Կարելաւ թէ այս գաղափարին ազդեցութեանը ներքեւ Նէվ մարքիզը նամակ գրեց Շանպէրիի արքեպիսկոպոսին անկից խորհուրդ խնդրելով. խնդիրը սա էր որ իրեն թեմին մէկ փոքր սեմինարիան պիտի զբաղուէր տասերեք տարեկան փոքր տղայ մը զոր ընտանիքը կը փափագէր կրօնականութեան ուխտել։

Կդերականը որ բնաւ չէր ճանչնար Գ. տը Նէվը, Բոն-տը-Պովուազէնի փոքր սեմինարիան յանձնարարեց, ուր Իբոլիդ Մենալտօ ուղղակի տարուհացաւ Օռլէանէն՝ մարքիզին ձեռքով, 1883ի վերամուտին։

Գ.

Թէ խեղճ փոքրիկին կենցաղն ինչ եղաւ այդ պարոցին մէջ, իր թրթռակութենէն պիտի յայտնուի։

Ամենէն խիստ պայմանները դրուած էին սեմինարիայի մեծաւորին։ հայր Վեզենի վրայ։ տղան բնաւ երբէք այցելութիւն չպիտի ընդունէր։

Նէվ մարքիզն ու մարքիզուհին միայն իրաւունք ունէին գրելու, որոց անունը չէր գիտեր արդէն և զորս սիրելի բարերարներս կանուանէր։ Սեմինարիան մեծաւորը իրեն կը վերապահէր հաստատել գրելու և նամակը ստանալու հոգը։

Նէվ մարքիզին պատասխանները, անշուշտ անատրպագիր պատասխաններ, փոքր գպրոցականին կը յանձնուէին նոյնպէս հայր Վեզենի ձեռքով, պահարանն հանուելէ յետոյ, որպէս զի նամակագրուհին չելլայ նշան մը գտնայ դեռահաս Մենալտօ։

Տարիներ կ'անցնին այսպէս։

Տղան բան երեւցնիր փոխանակ եւ համակերպած այդ սահմանափակ կեանքին որուն ենթարկուած էր, նախ եւ առաջ ներմեծանդ երկիւղածութեան մը մէջ գտած կ'երեւնայ մութարութիւնը զոր Աստուած կուտայ լքեալներուն։

Լուրջ կոչում մը կը ցուցնէ կրօնական վիճակին, և իր մեծերը կը քաջալերեն զինքը։

Իր միակ երջանկութիւնն է ընդունիլ Նէվ Մարքիզին այցելութիւնները, բայց այս այցելութիւնները հաղուագէպ են, և դեռատի Մենալտօ ի զուր կը պաղատի անոր որ մեծ արձակուրդին հետ տանի զինքը, փոխանակ թող տալու որ տեղւոյն մէկ երեցին քով մնայ տիրոջին։

Այն տանն սրտաջիգ յարաճուռնութեամբ մը, իր նամակները, նախ տղայական ու զուարթ, չաբթէ չաբաթ աւելի ստիպողական, աւելի անհամբեր կը դառնան։

Նախ մեղմ տխրութիւն մը կը ցուցնէր, հիւանդի մը պէս որ կը տկարանայ։

«Ես զժբախտ չեմ, բայց չատ կը ձանձրանամ։ Ե՞րբ պիտի գաս։ Այս է Նէվ մարքիզին ուղղուած առաջին նամակներուն շեշտը։

Յետոյ, քանի մխիթը կը զարգանայ, որդիական զգացումը կ'արթննայ. մեղմացնելու թիւնը սրտակոիծ մը կը դառնայ։ Մառիա Շէ բան է ասուն թէ մայր մը ունէր։ Գ. և Տիկին տը Նէվ ալ չեն կրցած երկար տաեն ծածկել իրենց Ապագային պիտի ճանչնայ զայն, երբ մեծանայ։

«Անմիջապէս, անմիջապէս կ'ուզեմ տեսնալ» կը պատասխանէ տանտերիք տարու այդ սրտոտ տղան, և իր չզարգացութիւնն այն աստիճան կը տատանայ որ սեմինարիայի մեծաւորն ալ չդիմանալով իմաց կուտայ Նէվ մարքիզին ու մարքիզուհիին, որուն գաղտնիքն հասկցած է։

Ուստի, ի սկզբան հոս դպրոցականը անտանելի եղած է այժմ։ Կը մերժէ ամեն աշխատութիւն։ Կիրակի օր մը, ի Կռանտ-Շարթէօղ պտոյտի մը միջոցին, խոյս կուտայ և Ֆրանչիսկեան կրօնաւորներուն քով կապաստանի, որոնք երկու օր կը հիւրընկալեն զինքը և յետոյ սեմինարիա կը դրկեն։

Վեց ամիս ետքը նորէն կը յայտնի փախչիլ։ Լիօնի ճամբան կը բռնէ, Լա Թուռտիւ-Բէնի մէջ կը ձերբակալուի ոստիկանի զինուորներէ, և երբ կը հարցափորձեն զինք այս նոր փախուստի մասին, սա մը տակոպիչ պատասխանը կուտայ.

—Կուզէի Լիոն երթալ, ուրեմն տեղ մը մտնալ և երբ ստակ չահէի՝ մ'ալ ես վնասուէ։ Կուզիմ գիտնալ թէ ա՛ւ եմ ես։

Գ. տը Նէվ, զայրացած, սաստիկ յանդիմանագիր մը կը դրկէ իրեն։

Ծանրօրէն, այնքան խոհուն խօսքերով որ մեծաւորը չի համարձակիր արգիլել նամակը, դեռատի Մենալտօ կը պատասխանէ մարքիզին թէ բնաւ կոչում չզգար իր վրայ. յոգնած է ուսումէ սորվիլէ, թէ ի՞նչ կուզին ընին զինքը, բայց չատ անօգուտ բան է ստակ վատնել զինքը դատարարակելու համար։

1884ի վերջն ենք։ Իբր մէկ տարի պիտի անցնի հմմակերպութեան, ընդվզումի և գիրկի մէջ։

Վերջապէս, 1885 հոկտեմբեր 29ին, զարհուրելով յարաճուն յուզման վիճակէն յորում կը տեսնէ իր սանը, սեմինարիայի մեծաւորը կը գրէ Գ. տը Նէվի թէ ա՛լ չի կրնար վար դնել դեռատի Մենալտօն և կը սոսկի զայն որ գայ առնէ։

Քանի մը օր ետքը, Նէվ մարքիզուհիին որդւոյն մարմինը Սօրանդի ձկնորսներուն կողմէ կը գտնուէր Ֆուզարէլլի քարաժայռերուն վրայէն։

Դ.

Ի՞նչ անցած էր այն կարճ ժամանակին մէջ որ 1885 հոկտեմբեր 9ը կը բաժնէ Քառասնեալների տեսարանէն։

Նէվ մարքիզուհին, Սէնդ-Ամանի դատարանին ուղղած նամակին մէջ բոլոր մանրամասնութեամբ ըրած է այդ անձկալից շաբթուն պատմութիւնը։

Իր մայրը ճանչնալու համար յամառող այդ երիտասարդին դէմ, սեմինարիայի այդ մեծաւորին հանդէպ որ ինքզինքն անկարող կը յայտարարէր զանիկա պահելու, ի՞նչ միջոց ձեռք առնել գայթակղութիւն առաջ չբերելու համար։

Նէվ մարքիզը, Բրէլի զղեակին մօտակայ թեմին Սիտիայլի երէցին խորհուրդովը մէկ միջոց միայն կը տեսնէր։ Պիտի երթար առնէր Իբոլիդն և Ամերիկա պիտի տանէր ժէզուիդներու քոլէժ մը դնելու համար։

Տիկին տը Նէվ կը հաստատէ թէ իր մայրական սիրան ընդոստացաւ տարագրման այս խորհուրդին դէմ։ Պաղատեցաւ որ Ֆրանսա թողուի տղան։ Ամենեւին չէր ուզեր Ամերիկայի այդ ուղեւորութեան խօսքը լսել, որ կրնար յանխնդրանքի բաժանում ըլլալ։ Կուզէր նորէն տեսնալ իր զաւակը։ Իբրեւ օտարուհի մը որ կը շահագրգռուէր անոր վիճակին։

Բայց Գ. տը Նէվ անողոք մնաց։

Մենակեցաւ, և տասներկու օր մարքիզուհին ի զուր ապասեց լուր առնելու։

Տասներկուերորդ օրը, Նէվ մարքիզին մէկ նամակը կուգար Բրէլի զղեակը։

Մարսիլիայէն ղրկուած էր և երեք տող միայն կը պարունակեր խելայեղ մարդու մը ձեռքով գրուած։ Քանի մը հապճեպ բառերով, Գ. տը Նէվ կը ծանուցանէր իր կնոջ թէ Իբոլիդ խոյս տուած էր իր ձեռքէն։

Ճշմարտութիւնը սա է որ Նէվ մարքիզը, Բոն-տը-Պովուազէնի սեմինարիէն երթալ առնելէ ետք իր խորթ զաւակը, խարդախ տարած էր, Մարսէլն կեղծ անուամբ ճամբորդելով, առանց կանչ առնելու տնեցիներով Թուռնիօէն, Ճենովայէն, Հռոմէն և Նաբոլէն, ու Նոյեմբեր 10ին Քառասնեալներու հանդիպելով և տղուն հետ ձեռնարկելով Սօրանդի այն դերադոյն վիրեալը որ վիրագարձ չպիտի ունենար։

Արկա՞ծ, սոնրը թէ անձնասպանութիւն։

Ի՞նչպէս, ի՞նչ պարագաներու մէջ տղան ինկած էր Ֆուզարէլլի զարհուրելի անդունդը։

Երբ հարցաքննեցին Նէվ մարքիզը, չատացաւ սա պատասխանը տալով, զոր բնաւ չփոխեց։

—Պահ մը ստիպուած էի հեռանալ, Իբոլիդը մինակ ձգելով ճամբուն վրայ։ Վերադարձիս ա՛լ չը գտայ զայն։

Արկա՞ծ. այս ենթադրութիւնը չատ տարակուսելի է։ Անչուշտ մութը կոխելու վրայէր և 1885ին Քասթելլամառ-Սօրանդի ճամբան այսօրուան պէս վանդակով մը պաշտպանուած չէր՝ ծովուն կողմէն։ Բայց հոն բարձրացած քարակոյտեր իրր ամբարակ կը ծառայէին, և անկարելի էր որ ուղեւոր մը ճամբէն հեռանար առանց ոտքը դպնելու գայլախաղներուն և առանց հանկընալու թէ սխալ ճամբու վրայ էր։

Անձնասպանութի՞ւն։ Գ. Ալպէռ Տանէ, մեծահմտաւ փաստաբանը Նէվ մարքիզին, Շէրլի երդուեալներուն առջեւ կը կարծուի թէ այս կերպ պաշտպանութիւն մը ձեռք պիտի առնէ, զոր դեռատի Մենալտօին հոգեկան վիճակը թերեւս ճշմարտանման ընծայէ, թէ որ կրօնական գաղափարները զինքը սոսկմամբ հեռացուցած չըլլային առանկ խորհուրդէ մը։ Յետոյ, մարդ անձնասպան կ'ըլլա՞յ երբ նոր դուրս կ'ելլայ քոլէժէն, այն օրն ալ իր արձակ կեանքը ձեռք պիտի անցունէ։

Ահա թէ ի՞նչ պիտի պատասխանէ ընդհանուր դատախազն Նէվ մարքիզին։

Բայց Բրէլի զղեակաւորը նոյն ինքն իր մէջ պրպտի փնտռէլ իր աւելի սոսկալի ամբաստանիչը։

(Շարունակելի)

(*) Շար. երէկի թիւէն։

Տ. ՀՄԱՑԵԱԿ ՔԱՀԱՆԱՑ ԷՔՍՊԵՐՇԵԱՆ

Տարերք աշխարհիկ լեզուի Ա. տարի 3 դրուշ, Բ. 5, Գ. 5, % 25 զեղչ։ Կենսագրութիւն Պետրոս Դուրեանի, 5 դրուշ։ Կը ծախուին Պոլսոյ զրավաճառաց քով։ 392 37—60

Դ. Ա. ՆԱՐՊԷՅԻ (ԴԱԼԼԱՅԻՆ)

ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ՏՊԱԳՐԵԱԼՔ Ի ԲԱՐԻՁ

			Գրանը
Գեղագրութիւն հայկական			1
» հայ-գաղղ.			1 50
Զրուցատրութիւն գաղղ.-հա. համառօտ			1 50
» գ դդ-հայ. հնչումը հայ գրով			2 25
» անգլ-հա. համառօտ			1
» » » (հնչումը հայ գրով)			2 50
» գաղղ. սաքս. համառօտ			2
» » » հնչումը գաղ. գրով			2 50
Բառարան գաղ.-տաճկ.			2 50
» հայ-գաղղ.			10
Գոր եւ Վերջինէ, պատկերազարդ			5
ելեմաք, աշխարհագրաւ եւ գաղղ. բնագրաւ, փառավայլ, ոսկեզօծ եւ պատկերազարդ			15
Տելեմաք, գաղղ. բնագրաւ			5
Ֆենելոնի դաստիարակութիւն աղջկանց գաղղ. բնագրաւ			4 50
Ընթերցումն (Lecture pour tous)			1
Այբբենարան մանկանց, պատկերազարդ			20
Լաւարթիւեայ դաշնակը, փառաւոր տիպ			9
Պատմութիւն անցից Մուրատեան վարժարանի [4 հատոր]			15
Ընդհ. պատմութիւն ազգաց [5 հատոր]			10
Համառօտ պատմութիւն ազգաց			2 25

Վերոգրեալ հատորք ամենքն ալ փարթամ գեղի իր տպագրութեամբ հրատարակուած են եւ կան որ փոքրագիրք ու ոսկեզօծ են նաեւ։

Մեծանուն հեղինակին հայ-գաղղ. բառագրքին գինն՝ այս անգամ 15 ֆրանքէն 10 ֆրանքի իջած է։ Մեծարգոյ գ ոլայ մատուցը գեղ։

Վաճառման կեդրոնատեղին է ի Զալաթիս, Սեղբոս խան թիւ 5, Բիւզանդեան գրատուն։

405 20—30

Վակտպան

ՂԱԼԱԹԻԱ, 13 25 Հոկտ. 1895

Անուանումն. Վճարելիք		Անուանը Արժեղոցոց	Ընթացիկ Գիներ
100	1881	Բնա.Մէրիա	65 —
100		» » B } 1%	44 20
100		» » C	30 10
100		» » D } զոցուած	23 24½
400		» » } բացուած	23 22
100		» » } միջօրէ	23 20
100	1870	Բուա.Մեկիկ. } զոցուած	135 —
Ֆր. 500		} բացուած	134 3/4
Անկ. Վճար.		} միջօրէ	134 1/2
20 10	1890	Գանանիէ 4%	100 —
22 11	1869	Բրէմի Ժէն. Ով,	11 33
10 5	1872	Ֆօս. Ով. տը Շ. է Վ.	6 13
140 140	1878	Լաւրիումի	58 —
500 300	1889	Անատոլուի (Բաժն.	605 —
500 500		Օրկանոզոնի (Բաժն.	315 —
20 8	1882	Թրամուէյ (Բաժն.	10 —
500 500		(Գրկ.	498 —
500 200	1883	Ֆամ. Ռէժի	21 12
1.40 1.10	1892	Ֆամ. Միկարէ 6%	3 —
11 5½	1893	Ֆամ. Ապանդն. Ընկ.	7 20
500 500	1882	Հրկ. Ընկ. Տէրբոս	450 —

ԱԹԻԱՆՑ (Բրիմ) ԻՒ ՎՐԱՑ	Օ. Ս.	Ղրշ.
8 օրուան համար 1000 հատի	5	—
1 ամուսան հատար	5	—
1 օրուան համար	2	25
Թիրոր	—	—
Գանիսի (Հէվալէսիզ)	1	32½

ԱԹԻԱՆՑ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ ՎՐԱՑ		
8 օրուան համար 25 հատի Ֆր.	3	50
1 ամուսան համար »	6	50
ԸՆԹԱՑՔ ԴՊԱՄՈՑ		
Անգլ. ոսկի Օ. Ս. 100 դրշ.-էն	110	17
20 Ֆրանքոց	87	34
20 Մարքոնոց (Թերմանական ոսկի)	107	20
Բրիսիոց	21	20
Բուլգ Ղրուպրամ	8	37
Մէլիրիզէ	193	03
Մանը արծաթ	193	—
Մէլիալիք	28	20
Տոկոս Ղալաթիայ Բանկարանի	8	—

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱՒՈՒԹ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	119	22½
Փարիզ »	Ֆր.	22	32½
Վիեննա 3 օրուան	Ֆիորր.	10	87½
Գերմանիա »	Մարք.	19	45

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆԻ

ՓԱՐԻԶ 24 Հոկտեմբեր		
Քոնսոլիտ Ոսմ. Բ Կոնսկ. Ֆր.	40	45
» » C »	25	60
» » (Բացուած) »	23	90
D (Զոցուած) »	24	05
Բանկերի Երկաթուղի »	133	87
Բրիտիսկ »	475	—
Մարսային Պարտաթուղթ »	503	75
Սուանկիզ »	— —	—
Ռէժիի Բամենթուղի »	483	12
Պանք Օթոման (անուանկոս.) »	703	12
Ռանթ Ֆրանսական 3% »	100	55
» » 3½% »	106	70
» Իտալական »	— —	—
Բրէյտի Լիոնսկ »	785	—
Բրէյտի Ֆոնսիկ »	— —	—
Ֆոնդուան տ'Էսբանիզ »	— —	—
Ուսէզի Բամենթուղի »	3087	—
Եգիպտական Միացեալ »	— —	—
Զէր Լոնտոնի վրայ »	25	250

ԼՈՆԴՈՆ 24 Հոկտեմբեր		
Բուենոսի Երկաթուղի Ֆիորին	77	—
Ոսմ. Ռէժի »	232	90
Փորանկ. Լոնտոնի վրայ ի տես	120	55
» Փարիզի »	47	70

ԼՈՆԴՈՆ 24 Հոկտեմբեր		
Քոնսոլիտ Օսմանեան A Ա. Բ.	65	—
» » B »	41	—
» » C »	25	37
» » (Բացուած »	23	62
D (Զոցուած »	23	75
Օսմ. Փոխ. 1891ի 4% (Երշիտ բնակ.	— —	—
» » 1894 3½% (Եզպ. Հրկ.-ով	— —	—
Պանք Օթոման (Վնարեալ) »	18	—
Այորնի Երկաթուղի »	13	50
Միացեալ Եգիպտական »	104	37
Առանմնաշնորհալ »	— —	—
Անգլ. Քոնսոլիտ »	107	43
Գուլկար. Փոխառ. 6% »	95	—
» » Նոր 6% »	97	—
Ռանթ Հելլենական 5% »	— —	—
» » 4% »	31	50
Փոխանկ. Փարիզի վրայ 3 ամիս	25	412

ՊԵՐԼԻՆ 24 Հոկտեմբեր		
Օսմ. Փոխառութիւն 1888ի Մարք	99	30
Բուենոսի Երկաթուղի »	132	50
Անատոլուի Երկաթ. » Պրիորք. »	94	40
Փոխանկ. Լոնտոնի վրայ 3 ամիս	20	370
» Փարիզի » 3 ամիս	80	95
Մակեդոնիոյ Երկաթուղի	— —	—

ՏՈՔԹԷՕՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՆԱՐԳԻԼ Վ. ԿՈՑԵԱՆ, ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՍԱՄՆ Ս. ԲՈՅՃԻ

(Հաստատեալ յամին 1852)

Նորահնար գործիքի մը միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակառները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր, եւ դիմացկուն արհեստական ակառներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, (ըստ տարիքի), ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։ Վիկորիայ կոչուած ընդունի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ Ամրկուցիչ դեղերու, եւ նորանոր արգանդերու միջոցաւ առանց ցաւի ասամնանանութիւն։

Թ. 396 Մեծ Փողոց Բերա, (Եանիի զարեջրատան վրայի յարկը Ցիշտ Զուլեքեանց դէմ)։

Գաղթականի յանձախորդը կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը Թիւ 1 Նոր բացուած Խրիսօվելի փողոց ամէն օր։

Ց. Դ. Հաստատելու համար Եւրոպայ, եւ Ամերիկայի առաջին կարգի Ատամնաբուժներու՝ ծիեռները կիրակի օրն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի զոր ծատեղիին։ 410

Ա Զ Դ

Կը ծանուցանեմ արգոյ հայ հասարակութեան թէ իմովանն նպաստելու համար ազգային դաստիարակութեան, այսուհետեւ գլխաւորաբար տուներու։ Էջ մասնաւոր դասեր ալ պիտի ուսանիմ Զատագիտութեան՝ իր խառն եւ զուտ (mixte et pure) բոլոր ճիւղերով՝ մինչեւ համալսարանի բարձրագոյն աստիճան։ Ինչպէս նաեւ պատմութիւն, Աշխարհագրութիւն, Իրազիտութիւն, բնական գիտութիւններ, հին եւ նոր Հայերէն, Ֆրանսերէն եւ Թուրքերէն տարբական կամ երկրորդական վարժարանաց համապատասխան ասիճան։

Այս առթիւ դիտել կուտամ թէ մեր իսկական սեռը՝ որ ներկայացուցիչներ ունի զրպարտութեան, բժշկութեան եւ նոյն իսկ իրազիտութեան մէջ, հետեւողն մը չէ ունեցած մանկամարդիկան ուսմանց բարձրագոյն ճիւղերուն, անշուշտ շատ ուրախ պիտի ըլլամ եթէ հազարաւոր աշակերտուհիներու մէջ Աստուած նաեւ բարձրագոյն մանկամարդ գտնայ եր։

Ուսանիլ փափաքողք կրնան դիմել Դա-ըթէօյի Արամեան վարժարանը, Զալաթիա Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին, Միաց. Ընկ զատենեակը եւ կամ Պոլիս Պաշնէ զարմ. Խրասանեան եղբարց վաճառատունը։ 434 2—30

ԵՐՈՒԱՆԴ Ե. ԴԱՐԹԱԼԵԱՆ

Օ Զ'ՕԼԻՎԻԷ Տ'ՕՐԻԱՆ

ՍԻՐԵՐԵՆ, ՄԱՐՏԻՆՔ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒՆ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ, ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱՐԵԼԻՆԱՑ

Միշկիլէի ճշմարիտ տոպրակի Զէրը Դրկ 7½ 19. Կալաթա, Օամ. Պանճայի կից, Մէտրէսէ փողց. 19

Ուղիղ կշիռ, չափաւոր գին, ապրանքները կը զրկուին, բաղաք թէ գիւղ, մինչեւ տուն։

Վ. Ճարմանց դիւրութիւն 333

ACTIONS MINES D'OR
SUD—AFRICAINES

ՈՍԿԵՀԱՆՔԻ ԲԱԺՆԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՐԱՒ—ԱՓԷՐԻԿԷԱՆ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴՐԱՄԵՆԵԱԿ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գլխաւոր արժեթուղթերուն պարբերները յաճախորդներուս տրամադրութեան տակն են.

Ա. ՖԱՐԲԱ, Քամպիսի միջնորդ, Կ. Պոլիս։ 429

ԹՕՄԱՍ ՈՒԻԼՍՐԼ ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿ.

Վոլիկոս-բնս չոգենաւը, նաւապետ Ուտ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն մեկնած է ամսոյս 19ին և Նոյմ. Ջին հոս կը սպասուի։

CUNARD ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մորատէս չոգենաւը, նաւապետ Պառլոու, Լիվրբուէլն հոս պիտի հասնի ընդհ. վաճառքով դէպ Նոյեմ. 1։

ՍԿՕՊՈ ՄՕՏԻ ՉԳՆՆ ՕՇԱՐԱՆ

Երարգ, Գ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1888

Պարոնայր Սգող եւ Պոռնն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական դիրքս կարգ եմ փորձիլ ընել, այլ համամայն ուրիշներուն փորձերուն եւ այն բժշկաց որոց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն

ՌՕՍԻՍ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՐՆԿ.

1881 Մարտ 29ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրգ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մոսքոսկա 37
Ապահովագրութեան ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.—ԿԵԱՆՔ.—ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—ԱՐԿԱՆՔ

Ընկերային դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 4,000,000 ռուբլի
Երաշխաւորութեան գումար 63,000,000 ֆրք.
1894ի հասոյթը 24,500,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրողներուն վճրծ. է մօտ 90,000,000 »

Ընդ հ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ՊՕՂՈՍ ԱԻԳԵՐ
Պոլիս ճէլալ Պէյ խան, Թիւ 22, 23

Բնակ. Ընդհ. Գործակալութեան
Ա. ՀԻՒՐՄԻՋ

Մասնաճիւղ Զալաթիա, Զէօմլէքճի փողոց, 14
Գրասենեակ Ս. Ժ. ՌԻԲՈԼՆ ԵՒ ՈՐԴ.

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՊԷՄ ՀԲԴԵՀԻ

ՖԻՆԻՔՍ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՒՅԹ Անգլ. Ոսկի 1,000,000

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերք Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրերն են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր աղբիւրն է 18,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի փոխուց համար։

326

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կոծակաց կարուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ դիւրաստեղծ պայմանաց և միջնորդութեամբ առաջարկելոց, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՕՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց Զալաթիա, Պանք Օթօմանի վարի քովը ի Վիթալիս խան, գետնայարկ Թիւ 1։

ԻԼԱՆ ՊԱՊՐ ՍԻՐԱՍԵԼԻՔԻ

Իքինճի Ֆրզգի Հիմնեան իմաստասիրական ինչքն թուլանալ ոլան 20,000 եարտա հաստատեալ գանձարանը մեկզրի միանգամայն գոնուլաճ գոնտան շէնքը հալը Բուլինին 21ինճի ճուտա իրթէսի կիւնի գոյարար գաթիի վերիկէ իւրէ թաղիպէրինինպէ էր ճուտա իրթէսի վէ սալը կիւնէրի Երլորդ մեկզրի ալիսնտան պուլունան իմաստասիրէրինէ միւրաճաթ իյէմէկերի.

Նօ. 35 1—2

Տարիէի ամբէրիէ մաթպաասնտա մէկճուտ գրէրնէրը թեաղրտրարին ֆիրուինիը մանպատտէա մէկզրի մէգտանէէ գոնդրարագ թաղիպ օլաճագլարրն մ. գամր Սէրասքերի մուհասէպաթ տարէրէի շուպէի մախսուսէսինէ միւրաճաաթ իթմէկերի ագկիայարյա էլան իսթէվիշ իսի. մէզատ մուամէլէսի իսի թամ պարամասնա վէ մահր հալը Բուլինին 21ինճի ճուտա իրթէսի կիւնինէ գոնարը գաթիի վիրիկան թաղիպ գրլնմիշ օլուսդանան թաղիպ օլաճագլարրն եէմր մէզքիրէ գատար շուպէի մէգրիրէյէ միւրաճաաթ իթմէկերի. Նօ 36 1—2

Նիղամիյէ շարիր անպարը իշին սէնէի հալիէ շուպաթը նիհանէթինէ տէկին միպայեաղնա լուգում կէօրիւրեպ այէլ ուսուլ մէզքրի միւնագասանէ վագ օլնմիշ օլան 3 միլիոնան 3,500,000 գրեէ գատար շարիրին մահր ճարիի Բուլինին 18ոճի կիւնի գարարը վիրիէճէկինանէ մէգքիր էլ մգտար շարիրն իմաարնա թաղիպ օլանլարրն մագամ ալի Սէրասքերի լեվգիմաթը ուսուսիի տարէրէնէ կէրմէկերի.

Նօ. 37 1—2

ՆՈՐ ՈՒՂԵՑՈՑՑ

ՄԱՐՍԻԼԻԱՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ուղղակի և Սեւեկ ընդմէջ Լոնտոնի եւ Սեւ ծովու նաւահանգիստներուն (երթ-Քուզաբանն հանդիպելով ի Հալը։

Լոնտոնէ մեկնում ամեն կիրակի. Մարսիլիէ մեկնում ամեն շաբաթ օր, իրիկուան ժամ 4ին, մէկ շաբաթ, սկսեալ սկսած. 21էն, դէպի Պիրէն, Իզմիր, Տարտանէլ, Կ. Պոլիս, միւս շաբթուն, սեպտ. 28էն սկսեալ, դէպի Բաթումպա, (փոխոխակի Բաթաբօլս) Ն բա, Սէլանիկ, Տէսէ-Ազամ, փոխոխակի Բաթա ա, Տարտանէլ, Կ. Պոլիս։

Կ. Պոլսէ մեկն էմ դէպի Մարսիլիա, Հալբ, Լոնտոն, ամեն ուրբաթ, առաւաւտ ժամ 9ին. մէկ շաբաթ, Տարտանէլէն, Տէսէ-Ազամ-ն (փոխոխակի Բաթաբաթ), հոկտ. 11էն սկսեալ եւ միւս շաբթուն Տարտանէլէն, Իզմիրէն, Պիրէ.ոնէն, հոկտ. 18էն սկսեալ։

Բայ ասոյ, ամեն տասնրդինդ օրը, ուրբաթ իրիկուան ժամ 4ին, հոկտ. 1էն սկսեալ Սուրիոյ գծին շոգենաւը Կ Պոլիս գալով ան միջոցէն պիտի մեկնի դէպի Մարսիլիա միայն Իզմիր ու Պիրէոն հանդպելով։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

Հոկտ. 3էն սկսեալ, դիմզարթաթ իրիկուան ժամ 4ին, ամեն տասնրդինդ օրը։ Կ. Պոլսէ մեկնում դէպ Իզմիր (առանց ուրիշ շոգենաւ փոխադրութեան) Վաթի, Սամոս, փոխոխակի Հաղոդոս, Պէրուութ, Լարնսաա, Մէրսին, Խրէնտէրուն, Լաթաքիա, Թրիբօլի, Նորէն Պէրուութ, Սէրքանտրիա, Մարսիլիա՝ ուրիշ նաւ փոխադրութեամբ, Պէրուութ դէպ ի Եաֆա եւ Բոր-Սայիտ։

ՕՏԵՍԱ-ՆՈՎՈՐՈՍՍԻՅԻ ԳԻԾ

Ուղղակի երթեւեկ կիսամսեայ Լոնտոնէն, Հալբէն, Մարսիլիէն եկած սուրանոգներով։ Կ. Պոլսէ մեկնում երկուշաբթի իրիկուան ժամ 4ին, հոկտ. 7էն սկսեալ։

ԱՆԱՏՕԼՈՒ-ՊԱԹՈՒՄԻ ԳԻԾ

Ուղղակի երթեւեկ տես նրինզօրեայ՝ Լոնտոնէն, Հալբէն, Մարսիլիէն եկած սուրանոգներով։ Կ. Պոլսէ մեկնում կիրակի կէսօրին դէպ ի Սամսոն, Կիրասոն, Տրապիզոն եւ Պաթում։ 425

ՄՈՍ

ՇՈՓԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլ, Պորտոյ, Մէլբուրնէ և Սիդնէ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Բամէէս	3000	Թիպս	2500
Անգիս	3000	Նէրէիս	2400
Թէյլոր	3000	Օսայրիս	2250
Գեանթրուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Սֆինքս	2000
Սամանի	3000	Կասբրնի	1500
Մարիսանիս	2500	Կիւլէն	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ
Ուիթոլ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
330 31. Ճէլմ Սդրիոյ Լիվրբուլ

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՒ

PARIS

GRANDS MAGASINS DU

Printemps

NOUVEAUTÉS

Envoi gratis et franco

du catalogue général illustré, renfermant toutes les modes nouvelles pour la SAISON d'HIVER, sur demande affranchie adressée à

MM. JULES JALUZOT & Cie
PARIS

Sont également envoyés franco, les échantillons de tous les tissus composant nos immenses assortiments, mais bien spécifier les genres et prix.

Envoi franco de port jusqu'à destination de toute commande de 50 francs payée par avance, pouvant être expédiée en un seul colis-postal.

Les envois qui ne peuvent être faits par colis postaux, sont expédiés franco Marseille ou, sur demande, *franco destination*, à partir de 100 fr. moyennant 3 % d'augmentation sur le montant de la facture. — Ces envois peuvent être expédiés contre remboursement.

ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՐ ամենէն ախորժելի և ամենէն յանձնարարուած սնունդն է տղաքներու համար 6—7 ամսակոնէն սկսեալ։ Մանաւանդ կաթը կարելու պահուն և ամման շրջանի միջոցին։ Կը դիւրացնէ ախտաներուն բուսնիլը, ետպահովէ ոսկորներուն լաւ կազմաւորումը։

Փարիզ, 6 Վիքտորիա ծառուղի և դեղարանները։ 385

ԼԻՆԻՄԱՆ ԺԷՆՕ
40 ՏԱՐԻՈՒԱՆ ԳԻՆԶՈՒԹԻՒՆ

Ալ դարկ չկայ խարելու եւ փոնցնելու.

Ընդունուած է անասնաբոյժներու եւ անասնաբոյծներու կողմէ

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՄԱՐՔԱՆ

Այս դեղ անմիջապէս եւ անվրէպ կը դարմանէ ծիերուն կաղալը, ճմրուածքները, ոտքերու դառնալը, ցաւուքի վէրքը, ծունգի ուռեցքները, սրունքներու անջատումը, ուրքի ուռեցքները ինչպէս նաեւ կը վանէ կարգ մը հիւանդութիւններ։ Դին վեց ֆրանք։

Ի Փարիզ Ալենք մնոսէ փողոց թիւ 275, էսթիվիէէ եւ Ընկերութիւն։

Վեց ու կէս ֆրանքով ուզուած տեղը կը յանձնուի։

Կ. Պոլսոյ մէջ կը գտնուի Մէզիքի, Դասասպան, Քիւչիւքեան ու Քանվիբ եւ այլ մեծ դեղավաճառներու քովն։ 356 15—52

ՀԱՅԵՑԱԲԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՍԻԼԻԱՅԻ
Ե. ԲԱՅԻ ԸՆՍ

Մարսիլիայի և Պալամ-ի գիւղերու կանոնաւոր ուղեւորներու բեռնարկ

Սկ-ֆասի շոգենաւը Նովորոսիսք պիտի ուղեւորի հանդիպելով Սամսոն, Կիրասոն Տրապիզոն և Պաթում Հոկտ. 29ին իրիկուան ժամ 4ին (Ը. Ե.)։

Մէնդրէլի շոգենաւը ուղղակի Մարսիլիա պիտի ուղեւորի Նոյ. 5ին (Ը. Ե.)։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի մասին առնով.

Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ո-ղղակի և տրաք ուղեւորութիւն

Նաւագէրի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմելու գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՂՈՒԻ
Մարսիլիա փողոց թ. 10

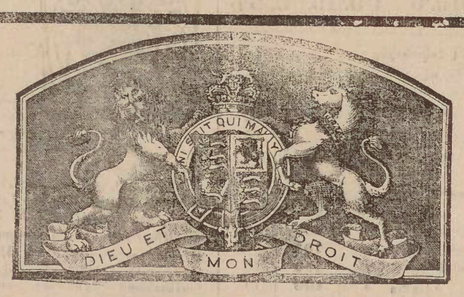

ՀԻՆ ՊՐԱՆՏԻ

Ժ. Ֆ. ՄԱԿՆԱՄԱՐԱ

ՓՈՆԵԱՓ
ՇԱՐԱՆՆ ՖՐԱՆՍԱ
ԱՄԵՆ ՏԵՂ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

340

EMULSION SCOTT

(ՍԿՕՏԻ ՕՐԵԼԷՐԷԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԷՆ ԴՈՒՏ ԻՒՂ.

Իրափոխէ որ շուկ և սարայով

Գասրասեալ ՀԱՍԱՐ ՍԿՕՏԻ և ՁՕՐԻՒՆԻ
Ի ՆԵՐՔՈՒՍ.

ԿԱՐԵՔ չափ ախորժահամ է

Մորթ. մեկ հատ իւղի բոլոր յատկութիւններն զուտ երբոնոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հաղը, ցրտաւոյժիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճոզաձուութիւնը

Աժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրաբերելի է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը պատրաստուի գլխաւոր դեղագործաց և պեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄԱՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒՐԵԼ

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու
1895 Սեպտեմբեր 3 | Հ. Տ. | կիրակիէն սկսեալ
ՀԱՑՏԱՐ ԲԱՇԱ ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԳԻԾ

ԵՐԹ

ԿԱՅԱՐԱՆ	Թ. 24 խառն Առտու	Թ. 4 ճամբ. Առտու	Թ. 6 ճամբ. Առտու	Թ. 8 ճամբ. Առտու	Թ. 26 խառն Առտու	Թ. 10 ճամբ. Իրկն.	Թ. 12 ճամբ. Իրկն.	Թ. 14 ճամբ. Իրկն.
	ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ							
Քարաքէօյ Կամուրջ ժկնմ.	12 40	2 5	4 5	5 35	7 35	9 —	10 30	11 30
Հայտար Փաշա ժկնմ.	1 5	2 30	4 30	6 —	8 —	9 25	10 55	11 55
Քրզրլ-Թօբրաք	1 25	2 43	4 40	6 10	8 15	9 33	11 5	12 5
Ֆէնէր-Եօլու »	— —	2 51	4 48	6 18	8 24	9 41	11 13	12 13
Կէօղ-Թէփէ »	1 35	2 56	4 52	6 22	8 29	9 45	11 17	12 17
Էրէնքէօյ »	— —	3 1	4 57	6 27	8 35	9 50	11 22	12 22
Գօմպանճք »	1 46	3 8	5 2	6 32	8 40	9 56	11 27	12 28
Մալթէփէ »	1 56	3 18	5 10	6 41	8 50	10 4	11 36	12 37
Բարթալ »	2 8	3 28	5 20	6 51	9 5	10 16	11 48	12 48
Բէյնտիք »	2 22	3 39	5 31	7 2	9 21	10 29	12 1	1 1
	2 32	3 47	5 39	7 10	9 32	10 38	12 10	1 10
Բուրլա ժկնմ.	2 40	— —	— —	— —	9 40	— —	— —	— —
Թուզլա »		3 2			10 6			
Կէյկպէ »		3 23			10 31			
Տիլ-Իսքէլէսի »		— —			10 57			
Թավշանճիլ »		3 58			11 10			
Հէրէքէ »		4 14			11 29			
Եարբմճա »		4 34			11 53			
Թիմիրն-Զիֆիլիք »		4 47			12 9			
Տէրինճէ »		4 58			12 21			
Իզմիտ ժմնմ.		5 12			12 37			
Պէյիւք-Տէրպէնտ »		3 30						
Սաբանճա »		6 5						
Աստա-Բազար »		6 30						
Կէյվէ »		6 54						
Աք-Հիսար »		7 38						
Մէքէճէ »		8 —						
Լէփքէ »		8 29						
Վէզիր-Խան »		8 54						
Պիլէճիք ժմնմ.		9 28						
		10 10						
Քարաքէօյ »		10 20						
Պօզքիւք »		11 28						
Ին-Էօնիւ »		12 10						
Զուբուր-Հիսար »		12 56						
Էսկի-Շէհիր		1 26						
		2 4						

ԵՐԹ

ԿԱՅԱՐԱՆ	Կարգ. Թ. 122 Խառն Առտու	Ժ.	Վ.
Էսկի-Շէհիր ժկն.	12	—	
Ազ-Բունար »	12	49	
Ալբի-Քէօյ »	1	32	
Պէյրկ-Ալաբը »	2	20	
Մարը-քէօյ »	3	32	
Պիլէր »	4	29	
Մազբլար »	5	14	
Գէլիք քէօբրիւ »	5	57	
Օլուտը »	6	52	
Մալիքէօյ »	8	12	
Ազնճան-քէօյ »	9	15	
Էնկիւրիւ ժմն.	10	8	
	Իրկն.		

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ	Կարգ. Թ. 12 Խառն Առտու	Ժ.	Վ.
Էնկիւրիւ ժկն.	1	25	
Ազնճան-քէօյ »	2	30	
Մալի-քէօյ »	3	32	
Բալատը »	5	16	
Գէլիք-քէօբրիւ »	6	8	
Մազբլար »	6	39	
Պիլէր »	7	38	
Մարը-քէօյ »	8	30	
Գէլ իկ-ախբը »	9	36	
Ալբի-քէօյ »	10	00	
Ազ-Բունար »	11	7	
Էսկի-Շէհիր ժմն.	11	54	
	Իրկն.		

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ	Կարգ. Թ. 21 Խառն Առտու	Ժ.	Վ.
Էսկի-Շէհիր ժկն.	1	45	
Կէօքճէ քըրբք »	2	36	
Զապլը կէօլ համար »	3	33	
Իսկանիչէ »	4	35	
Տէօնէր »	5	33	
Զը քուրլէր »	6	45	
Ալաճանտ »	7	24	
Մապանճը բընարը »	8	24	
Կէօքճէ քըրբք »	8	55	
Աֆիոն Գարա Հիսարէ ժկն.			

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ	Կարգ. Թ. 323 Խառն Առտու	Ժ.	Վ.
Աֆիոն Գարա Հիսարէ ժկն.	2	10	
Ալաճանտ »	3	—	
Իսկանիչէ »	3	34	
Տէօնէր »	4	28	
Զը քուրլէր »	5	42	
Ալաճանտ »	6	47	
Մապանճը բընարը »	7	44	
Կէօքճէ քըրբք »	8	33	
Էսկի-Շէհիր ժմն.	9	22	
	Իրկն.		

ԵՐԹ

ԿԱՅԱՐԱՆ	Կարգ. Թ. 324 Խառն Առտու	Ժ.	Վ.
Աֆիոն Գարա Հիսարէ ժկն.	5	25	
Ալաճանտ »	7	20	
Իսկանիչէ »			
Տէօնէր »			
Զը քուրլէր »			
Ալաճանտ »			
Մապանճը բընարը »			
Կէօքճէ քըրբք »			
Էսկի-Շէհիր ժմն.			

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ	Կարգ. Թ. 325 Խառն Առտու	Ժ.	Վ.
Էսկի-Շէհիր ժկն.	3	4	
Կէօքճէ քըրբք »	4	—	
Զապլը կէօլ համար »	5	50	
Իսկանիչէ »	6	0	

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ	Թ. 1 ճամբ. Առտու	Թ. 3 ճամբ. Առտու	Թ. 21 խառն Առտու	Թ. 5 ճամբ. Առտու	Թ. 7 ճամբ. Առտու	Թ. 9 ճամբ. Առտու	Թ. 23 խառն Առտու	Թ. 11 ճամբ. Իրկն.
	ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ							
Էսկի-Շէհիր ժկնմ.							10 40	
Զուբուր-Հիսար »							11 16	
Ին-Էօնիւ »							11 48	
Պօզքիւք »							12 24	
Քարաքէօյ »							12 58	
Պիլէճիք ժմն.							1 48	
Վէզիր-Խան ժկնմ.							1 58	
Լէփքէ »							2 35	
Մէքէճէ »							3 10	
Աք-Հիսար »							3 41	
Կէյվէ »							4 6	
Աստա-Բազար »							4 29	
Սաբանճա »							5 23	
Պէյիւք-Տէրպէնտ »							5 40	
Իզմիտ »							6 7	
Տէրինճէ ժմն.			11 30				6 39	
Թիմիրն-Զիֆիլիք ժկնմ.			11 47				6 54	
Եարբմճա »			11 58				7 10	
Հէրէքէ »			12 14				7 20	
Թաֆշանճիլ »			12 42				7 33	
Տիլ-Իսկէլէսի »			12 55				7 59	
Կէյպզէ »			1 6				8 11	
Թուզլա »			1 35				— —	
			1 58				8 51	
							9 16	
Բէյնտիք ժմն	— —	— —	2 23			— —	9 39	— —
Գարթալ ժկնմ.	12 5	1 24	2 33	4 20	6 11	7 40	9 49	10 58
Մալթէփէ »	12 14	1 34	2 48	4 29	6 20	7 49	10 2	11 9
Պօսֆանճգ »	12 25	1 46	3 6	4 40	6 31	8 —	10 17	11 23
Էրէնքէօյ »	12 35	1 57	3 19	4 50	6 42	8 10	10 30	11 35
Կէօզթէփէ »	12 44	2 9	3 31	5 1	6 51	8 20	10 40	11 43
Ֆէնէր-Եօլու »	12 48	2 13	3 35	5 5	6 55	8 24	— —	11 47
Գըզըլ-Թօփրաք »	12 53	2 18	3 40	5 10	7 —	8 30	10 49	11 52
Հայտար-Փաշա ժմն.	12 57	2 22	3 44	5 14	7 4	8 34	— —	11 56
Քարաքէօյ Կամուրջ ժկնմ.	1 3	2 29	3 52	5 20	7 10	8 40	10 57	12 3
	1 10	2 35	4 2	5 26	7 16	8 45	11 15	12 8
	1 35	3 —	4 27	5 51	7 41	9 10	11 40	12 33
							Իրկն.	